

Deel 2

**Vlaams wetenschaps- en
innovatiebeleid:
4,669 miljard euro**

Inleiding: definities en actoren in het wetenschaps- en innovatiebeleid (WIB)

Waar in deel 1 de instrumenten en budgetten van het Vlaams economisch beleid werden toegelicht, focust deel 2 op de instrumenten en middelen van het Vlaams wetenschaps- en innovatiebeleid. In deze inleiding verduidelijken we voorafgaand enkele **geldende internationale definities** die we in dit deel hanteren. Vervolgens staan we stil bij het overheidslandschap waarbinnen het wetenschaps- en innovatiebeleid plaatsvindt.

1. Internationale definities: terminologische driedeling

Dit deel geeft een overzicht van wat het wetenschaps- en innovatiebeleid precies inhoudt. Hiervoor respecteren we internationaal gehanteerde definities. Wil men internationale vergelijkingen mogelijk maken, dient men zich immers te houden aan de internationale afspraken.

De term **wetenschappelijke activiteiten**, zoals gedefinieerd in de "Recommendation concerning the International Standardisation of Statistics on Science and Technology" – UNESCO, 1978 (Canberra- Manual – OESO, Parijs, 1995, p. 67) omvat een drieluik:

- 1) **Onderzoek en Ontwikkeling (O&O):** *"op stelselmatige wijze uitvoeren van creatieve werkzaamheden met het doel het kennisbestand, met inbegrip van kennis van mens, cultuur en maatschappij, te vergroten en deze kennis te gebruiken om nieuwe toepassingen te ontwerpen"* (Frascati-Manual, OECD, 2015, p. 44). Het is m.a.w. elke wetenschappelijke activiteit die tot doel heeft wetenschappelijke kennis te ontwikkelen (fundamenteel onderzoek), toepasbaar te maken (toepassingsgericht onderzoek) en ze toe te passen (ontwikkeling).

Het begrip O&O moet zeer eng geïnterpreteerd worden: de uitwerking van een idee tot een praktische toepassing met eventuele prototypes (ontwikkeling) wordt wel nog beschouwd als O&O; de fases die daarop volgen (design, testproductie, commercialisering, ...) niet meer.

- 2) **Onderwijs en Vorming (O&V):** *"alle opleidingen en vormingen van personen in natuur-, ingenieurs-, medische wetenschappen, agricultuur, sociale- en humane wetenschappen in universiteiten en andere instelling voor hoger en postsecundair onderwijs"* (Frascati-Manual, OECD, 2002, p. 31). Het betreft dus de financiering van de wetenschappelijke opleiding, bijvoorbeeld het deel van de werkingsuitkeringen aan de universiteiten, dat wordt aangewend voor het verstrekken van onderwijs. Het deel dat wordt aangewend voor onderzoek zit in O&O.

- 3) **Wetenschappelijke en Technologische Dienstverlening (W&T):** *"activiteiten met betrekking tot onderzoek en ontwikkeling, die bijdragen tot het genereren, verspreiden en toepassen van wetenschappelijke en technische kennis"* (Frascati-Manual, OECD, 2015, p. 379). Dit gaat om elke vorm van dienstverlening, zoals het uitvoeren van routinemetingen (zoals medische routineanalyses), wetenschappelijke en technologische informatieverstrekking (bijv. door bibliotheken of informatiecentra) en gegevensverzameling van algemeen belang (o.a. verzamelen van gegevens over sociaaleconomische fenomenen). Beleidsgerelateerde studies en de werkzaamheden van administratieve entiteiten rond de analyse, evaluatie en monitoring van externe fenomenen zijn hierin inbegrepen.

Het Vlaams wetenschaps- en innovatiebeleid omvat dan ook deze drie activiteiten: O&O, O&V en W&T. De verdere analyses zullen volgens deze terminologische driedeling verlopen.

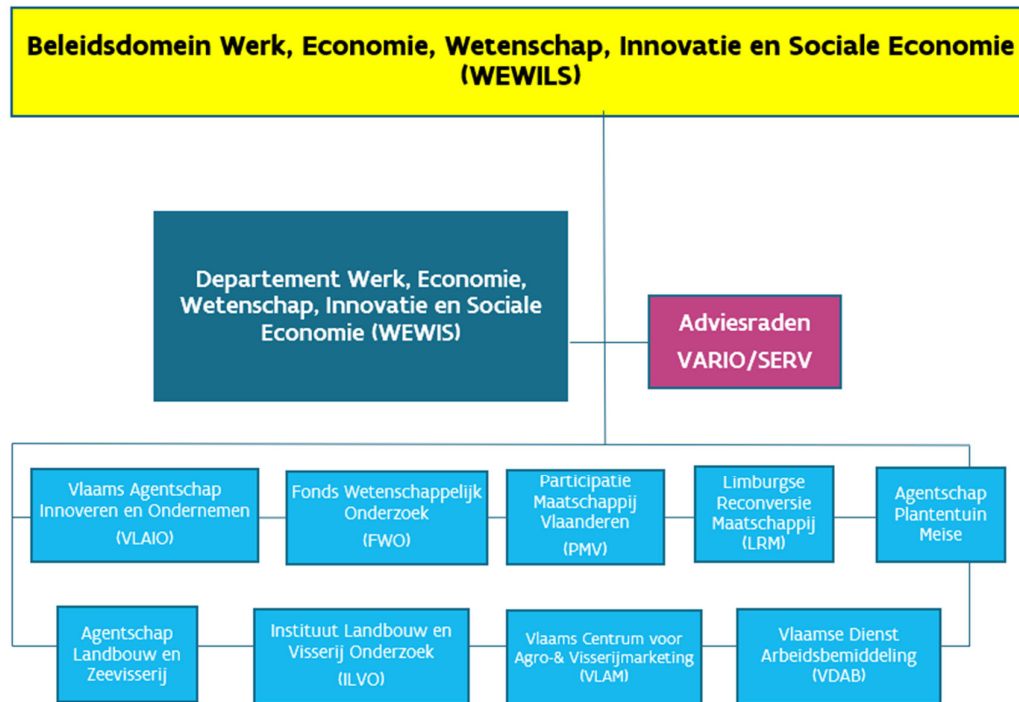
De **optelsom O&O + O&V + W&T** duiden we aan met **WIB** (wetenschaps- en innovatiebeleid).

Voor de activiteit 'O&O' is belangrijk, gezien die internationaal gebenchmarkt wordt en zowel nationaal als regionaal aan streefdoelen gekoppeld is.

2. Overheidslandschap van het Vlaams wetenschaps- en innovatiebeleid

Onderstaand wordt een bondig beeld geschetst van de overheidsstructuur voor het beheer van het wetenschaps- en innovatiebeleid. Achtereenvolgens komen het beleidsdomein WEWILS, de andere beleidsdomeinen van de Vlaamse overheid en de zes Vlaamse wetenschappelijke instellingen aan bod.

Figuur 36 Organogram beleidsdomein Werk, Economie, Wetenschap, Innovatie, Landbouw en Sociale Economie

Duiding bij het organogram vindt de lezer in Deel 1.

3. Andere beleidsdomeinen binnen de Vlaamse overheid⁶⁹

Het wetenschapsbeleid is een horizontaal beleid en situeert zich binnen de acht beleidsdomeinen van de Vlaamse overheid. De beleidsdomeinen zijn bevoegd voor de wetenschapspolitieke initiatieven die hun beleid ondersteunen en gestalte geven. Naast het beleidsdomein WEWILS zijn er de zeven andere beleidsdomeinen, met uiteraard de belangrijkste rol voor het beleidsdomein Onderwijs en Vorming:

- Kanselarij, Bestuur, Buitenlandse Zaken en Justitie (KBBJ)
- Financiën en Begroting (FB)
- Onderwijs en Vorming (OV)
- Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (WVG)
- Cultuur, Jeugd en Media (CJM)
- Mobiliteit en Openbare Werken (MOW)
- Omgeving (OMG)

4. De zes Vlaamse wetenschappelijke instellingen

4.1 Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO - beleidsdomein Omgeving)

- verricht beleidsgericht wetenschappelijk onderzoek inzake behoud, ontwikkeling, beheer en duurzaam gebruik van biodiversiteit en haar milieu;
- verleent wetenschappelijke diensten ter ondersteuning van het beleid en van de doelgroepen, onder andere door advisering, experimentele analyses, het aanreiken van producten, technieken, concepten en documentatie;
- rapporteert periodiek over de toestand van de natuur en het natuurlijke milieu, over de effecten van het milieubeleid en de mate waarin de vooropgestelde milieubeleidsdoelstellingen werden bereikt, maakt toekomstverkenningen en evalueert de kennis en de monitoring ervan.

4.2 Agentschap 'Onroerend Erfgoed' (beleidsdomein Omgeving)

Het agentschap Onroerend Erfgoed is verantwoordelijk voor de voorbereiding, uitvoering, monitoring en evaluatie van het beleid voor onroerend erfgoed. Voor zover die taken betrekking hebben op wetenschappelijk onderzoek, heeft het agentschap het statuut van Vlaamse wetenschappelijke instelling.

Het agentschap Onroerend Erfgoed wil 'Zorgen voor een gemeenschap begeistert door erfgoed'. Het is daarbij een baken dat zorgt voor een referentiekader, een coach die mensen stimuleert en helpt om met erfgoed aan de slag te gaan en keuzes te maken en een co-creatieve partner die actief meebouwt aan het erfgoed van morgen. Onroerend erfgoed onderbouwt en ondersteunt die ambities door middel van beleidsgericht en toegepast wetenschappelijk onderzoek.

4.3 Koninklijk Museum voor Schone Kunsten – Antwerpen (KMSKA – beleidsdomein CJSM)

Het KMSKA:

- verwerft, conserveert, restaureert en exposeert eigen kunstbezit,
- verricht wetenschappelijk onderzoek,
- publiceert fondscatalogi en jaarboeken,

⁶⁹ Sinds 1 april 2017 vormen de vroegere departementen Leefmilieu, Natuur en Energie (LNE) en Ruimte Vlaanderen (RV) het nieuwe departement Omgeving. In september 2020 fuseerden de beleidsdomeinen Kanselarij en Buitenlandse Zaken (KB) en internationaal Vlaanderen (IV) tot het beleidsdomein KBBJ. In 2024 tenslotte fuseerden de voormalige beleidsdomeinen Landbouw en Zeevisserij / Economie, Wetenschap en Innovatie / Werk en Sociale Economie tot het nieuwe beleidsdomein Werk, Economie, Wetenschap, Innovatie, Landbouw en Sociale Economie (WEWILS).

- organiseert tentoonstellingen in het KMSKA zelf en in het buitenland,
- organiseert educatieve activiteiten: vorming van educatieve assistenten, cursussen voor volwassenen, lessen voor leerkrachten en scholen, rondleidingen, voordrachten en jeugdateliers, publicaties,
- organiseert documentaire activiteiten: vakbibliotheek, archief en collectieregister.

4.4 Instituut voor Landbouw- en visserij- en voedingsonderzoek (ILVO – beleidsdomein WEWILS)

Sinds januari 2024 zijn de beleidsdomeinen Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI), Werk en Sociale Economie (WSE) en Landbouw en Visserij (LV) samengevoegd tot het nieuwe beleidsdomein WEWILS. Het ILVO valt sindsdien onder de bevoegdheid van WEWILS.

Het ILVO:

- coördineert en voert beleidsonderbouwend wetenschappelijk onderzoek uit en de daaraan verbonden dienstverlening met het oog op een duurzame landbouw en visserij in economisch, ecologisch, sociaal en maatschappelijk perspectief,
- bouwt de nodige kennis op voor de verbetering van producten en productiemethoden, voor de bewaking van de kwaliteit en de veiligheid van de eindproducten en ter verbetering van beleidsinstrumenten als basis van sectorontwikkeling en agrarisch plattelandsbeleid,
- informeert het beleid, de sectoren en de maatschappij daarvoor regelmatig.

4.5 Het agentschap Plantentuin Meise (APM – beleidsdomein WEWILS)

Sinds 1 januari 2014 is de Nationale Plantentuin van België een agentschap van de Vlaamse overheid. Sinds januari 2024 zijn de beleidsdomeinen Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI), Werk en Sociale Economie (WSE) en Landbouw en Visserij (LV) samengevoegd tot het nieuwe beleidsdomein WEWILS. Het Agentschap Plantentuin Meise valt sindsdien onder de bevoegdheid van WEWILS.

Het Agentschap Plantentuin Meise:

- is een internationale wetenschappelijke onderzoeksinstituten en een botanische tuin die vooral de tropische en Europese plantkunde centraal stelt
- doet wetenschappelijk onderzoek in de plantkunde om de kennis over planten te vergroten en te verspreiden en om bij te dragen aan de bescherming van de biodiversiteit
- beheert, bewaart en valoriseert gedocumenteerde wetenschappelijke verzamelingen van levende en gedroogde planten, fungi, zaden en plantaardige weefsels
- heeft een museale, toeristische en educatieve functie.

De wetenschappelijke collecties bevinden zich in open lucht, in serres zoals het Plantenpaleis en in het herbarium, de zadenbank en de bibliotheek.

4.6 Het Waterbouwkundig Laboratorium (WL – beleidsdomein MOW)

Het Waterbouwkundig Laboratorium onderzoekt de invloed van menselijke activiteit en van de natuur op watersystemen en de gevolgen ervan voor de scheepvaart en voor de watergebonden infrastructuur.

Het Waterbouwkundig Laboratorium (WL) is al meer dan 80 jaar een expertisecentrum voor onderzoek en adviesverlening over waterbouwkundige, nautische, hydraulische, sedimentgerelateerde en hydrologische vraagstukken.

Als wetenschappelijke instelling en technisch ondersteunende afdeling maken ze deel uit van het Departement Mobiliteit en Openbare Werken (MOW) Het Waterbouwkundig Laboratorium ondersteunt de

beleidsvoorbereiding en -uitvoering van de Vlaamse overheid door op een integrale, wetenschappelijk verantwoorde manier te voorzien in kennis, kennisproducten en advies op het gebied van watersystemen.

Naast activiteiten in opdracht van het beleidsdomein MOW, voert WL ook opdrachten uit voor andere beleidsdomeinen van de Vlaamse overheid, andere binnenlandse en buitenlandse overheidsdiensten en voor de privésector. Opdrachten voor derden worden gefaciliteerd door het Eigen Vermogen Flanders Hydraulics.

Onderstaand wordt in hoofdstuk 9 het Vlaams wetenschaps- en innovatiebeleid toegelicht.

Vervolgens wordt in hoofdstuk 10 een analyse gemaakt van het “horizontaal begrotingsprogramma” wetenschaps- en innovatiebeleid.

Hoofdstuk 9

Het wetenschaps- en innovatiebeleid toegelicht

De **financiering** van het wetenschaps- en innovatiebeleid (WIB) vanuit de Vlaamse overheid kent **drie bronnen**:

1. het beleidsdomein Werk, Economie, Wetenschap, Innovatie, Landbouw en Sociaal Werk (WEWILS)
2. het beleidsdomein Onderwijs en Vorming (OV)
3. en de '6 andere beleidsdomeinen' van de Vlaamse overheid.

We lichten de financiering vanuit deze bronnen achtereenvolgens toe.

Steeds worden per financieringsbron **de beleidskredieten** in meer detail besproken. Begrotingstechnisch betreffen het *vastleggingskredieten (VAK)*: het bedrag aan verbintenissen die tijdens het begrotingsjaar mogen aangegaan worden.

1. Wetenschaps- en innovatiebeleid gefinancierd door het Beleidsdomein WEWILS

Vanaf januari 2024 zijn de beleidsdomeinen Economie, Wetenschap en Innovatie / Werk en Sociale Economie / Landbouw en Zeevisserij gefuseerd tot **het beleidsdomein Werk, Economie, Wetenschap, Innovatie en Sociale Economie (WEWILS)**. Tot vorig jaar werd in de Speurgids in dit hoofdstuk gefocust op het wetenschaps- en innovatiebeleid van het beleidsdomein EWI. Dit wordt door de fusie uitgebreid. Om vergelijking met voorgaande jaren te behouden worden de beleidskredieten volgens dezelfde programma's besproken.

De programma's die net als voorgaande jaren worden besproken:

- EA (2024) en TA (2025): Apparaatskredieten
- EC (2024) en TC (2025): Economie
- EE (2024) en TE (2025): Wetenschappelijk onderzoek
- EF (2024) en TF (2025): Innovatie
- EG (2024) TL (2025): Wetenschapscommunicatie.

Daarnaast worden er twee bijkomende programma's besproken:

- TD met de beleidskredieten voor het Steunpunt Werk uit het vroegere beleidsdomein WSE
- TJ met de beleidskredieten voor ILVO uit het vroegere beleidsdomein LV.

De initiële vastleggingskredieten in 2025 voor wetenschap en innovatie vanuit het beleidsdomein WEWILS bedragen 1,842 miljard euro, waarvan ruim 1,758 miljard euro gecatalogeerd wordt als 'onderzoek en ontwikkeling' (O&O).

We werpen nu een blik op de begroting van het beleidsdomein WEWILS zoals opgenomen in de parlementaire documenten.

De verantwoordelijkheden van het **Departement WEWIS⁷⁰** situeren zich voornamelijk in de programma's Wetenschappelijk onderzoek (EE/TE), Innovatie (EF/TF) en Wetenschapscommunicatie (EG/TL), het aandeel in het programma Economie (TC/TC) is beperkt.

⁷⁰ Merk op: de naam van het departement is WEWIS, die van het beleidsdomein WEWILS. Dit omdat de bevoegdheid landbouw (L) niet tot het departement WEWIS behoort, maar wel bij het Agentschap Landbouw & Zeevisserij, tevens behorende tot het beleidsdomein WEWILS.

De verantwoordelijkheden van het **VLAIO** situeren zich via het Fonds Innoveren en Ondernemen (FIO)⁷¹ onder programma's Economie (EC/TC) en voor de apparaatskredieten (EA/TA).

Vanuit het voormalige beleidsdomein **WSE** wordt de kredietlijn voor het Steunpunt Werk opgenomen en vanuit het voormalige beleidsdomein **LV** worden de middelen voor ILVO opgenomen.

Onderstaand worden de bovenvermelde begrotingsprogramma's geanalyseerd⁷².

De individuele kredietlijnen uit het definitieve budget 2024 en de initiële begroting 2025 worden per programma weergegeven en onderverdeeld volgens type (zoals uiteengezet in de inleiding van Deel 2, pagina 136):

- O&O: onderzoek en ontwikkeling
- O&V: onderwijs en vorming
- W&T: wetenschappelijke en technologische dienstverlening.

1.1 Begrotingsopstappen afgesproken bij de regeringsvorming voor de regeerperiode 2019-2024 (Regering Jan Jambon)

Bij de regeringsvorming werden voor de legislatuur 2019-2024 voor wetenschap en innovatie binnen het vroegere beleidsdomein EWI budgettaire opstappen voorzien. Het betreft zowel recurrente opstappen als (eenmalige) investeringsmiddelen.

Tabel 29 Overzicht van EWI-budgettaire opstappen (2019-2024, in miljoen euro), voorzien bij regeringsvorming

Jaar	Recurrente opstap (in miljoen euro)	Investeringsmiddelen (in miljoen euro)
2020	+ 20	10
2021	+ 30	25
2022	+ 40	40
2023	+ 60	45
2024	+ 100	75
Totaal	250	195

In gevolge de gewijzigde budgettaire toestand door de oorlog in Oekraïne werd de recurrente opstap in 2024 terug gebracht naar +30 miljoen euro in plaats van de voorziene +100 miljoen euro.

Tabel 30 Overzicht van EWI-budgettaire opstappen (2019-2024, in miljoen euro), effectief gerealiseerd

Jaar	Recurrente opstap (in miljoen euro)	Investeringsmiddelen (in miljoen euro)
2020	+ 20	10
2021	+ 30	25
2022	+ 40	40
2023	+ 60	45
2024	+ 30	75
Totaal	180	195

Voor de invulling van deze opstappen uit de voorgaande jaren verwijzen we naar de bijlage bij deze publicatie. Enkel de opstappen 2024 geven we onderstaand weer.

⁷¹ FIO is het vroegere Hermesfonds bij VLAIO.

⁷² Het programma EB "Provisies" werd opgenomen sinds de begroting 2019i. De kredietlijnen werden hergroepeerd naar om meer inhoudelijke analyses te maken en om historische tijdsreeksen verder door te trekken.

Tabel 31 Begrotingsopstappen 2024 (in miljoen euro): opgesplitst in (A) eenmalige opstappen en (B) recurrente opstappen

A.1. Doortrekken van bestaande eenmalige opstappen uit 2023 naar 2024	Opstap (in miljoen euro)
FWO infrastructuur	25,000
VLIZ	2,000
Infrastructuur HS	3,000
Imec	2,000
VIB	2,000
VITO	6,000
Overige	5,000
Totaal	45,000
A.2. Nieuwe toekenning eenmalige opstappen	
VITO (gebouw)	10,000
FWO	10,000
<i>SBO</i>	<i>2,000</i>
<i>Europese partnerschappen</i>	<i>2,000</i>
<i>Fundamentele onderzoeksprojecten</i>	<i>6,000</i>
VLAIO provisie (o.a. EFRO)	0,500
EWI-provisie	9,500
<i>Europese universiteiten voor universiteiten</i>	<i>1,938</i>
<i>FWO-Beleid</i>	<i>4,805</i>
<i>FWO-Apparaat</i>	<i>1,195</i>
Totaal	30,000
B. Recurrente opstappen	
Flanders Make extra (EnergyVille)	1,000
Europese Universiteiten voor hogescholen	0,900
FDI-screening	0,270
FDI-personeel	0,290
ECOOM nieuw convenant	0,440
BOF (doortrekken verhoging 2023)	11,500
OJO (doortrekken verhoging 2023)	0,500
IOF (doortrekken verhoging 2023)	5,000
VITO (nieuwe convenant)	8,000
Technopolis (outreach - verre afstand)	0,450
EWI-provisie	1,650
<i>AI beleidsagenda</i>	<i>1,250</i>
<i>Pilote Line Imec</i>	<i>0,173</i>
Totaal	30,000

1.2 Begrotingsopstappen afgesproken bij de regeringsvorming voor de regeerperiode 2024-2029 (Regering Mathias Diependaele)

Bij de regeringsvorming werden voor de legislatuur 2024-2029 voor wetenschap en innovatie binnen het beleidsdomein WEWILS budgettaire opstappen voorzien⁷³. Het betreft zowel recurrente opstappen als (eenmalige) investeringsmiddelen.

Tabel 32 Overzicht van WEWILS-budgettaire opstappen (2025-2029, in miljoen euro)

Jaar	Recurrente opstap met verhoging (in miljoen euro)	Investeringsmiddelen (in miljoen euro)	Einstein-Telescoop (eenmalig)
2025	+ 50	0	
2026	+ 0	10	
2027	+ 25	20	500
2028	+ 25	20	
2029	+ 50	70	
Totaal	+ 150	120	500

Tabel 33 Begrotingsopstappen 2025 + heroriënteringen opstap 2024 (in miljoen euro)

Opstappen	
Begrotingsopstappen 2025	49,980
1.1. Defensie	
VISD: Impulsprogramma Veiligheid en Defensie	5,000
1.2. Digitaal	
Chips JU: Quantum Project U Hasselt	0,800
AI-Antenna - diensten	2,400
AI-Antenna - rekentijd	9,200
1.3 Health	
HIV-doorbraakonderzoek	1,500
VIB: Genoomdata-infrastructuur (GDI)	1,500
Vlaams Cognitief Kompas (dementie cohorte onderzoek)	2,139
1.4. SOC's	
VIB	3,800
vito	9,000
Vito booster (transregionale circulariteitshub)	
Flanders Make: SBO Autonomie Missies / Spin-outwerking	3,900
VIB Agro-incubator	1,200
1.5. Wetenschappelijke instellingen	
ITG	3,500
Plantentuin Meise	3,000

⁷³ Zie: centenboekje 2025: [Vlaamse begroting 2025-2029](#)

1) Heroriëntering opstap 2024	20,342
EuroHPC: Tier-0 / EuroCompetence Centre 3	9,842
Rentecompensatie BAC	6,000
VLIZ	2,000
Werking Einstein Telescope (ET)	2,500
Totaal	70,322

1.3 Programma 'Wetenschappelijk onderzoek' (PROG EE/TE): 970,5 miljoen euro

De algemene beleidslijnen van dit programma zijn: (1) het versterken van het algemeen kennisverruimend fundamenteel onderzoek en (2) het versterken van het strategisch basisonderzoek. Het programma valt onder het beheer van het Departement WEWIS. De doelgroepen zijn de onderzoekers van universiteiten, hogescholen en onderzoeksinstituten.

A. Evolutie van programma EE/TE

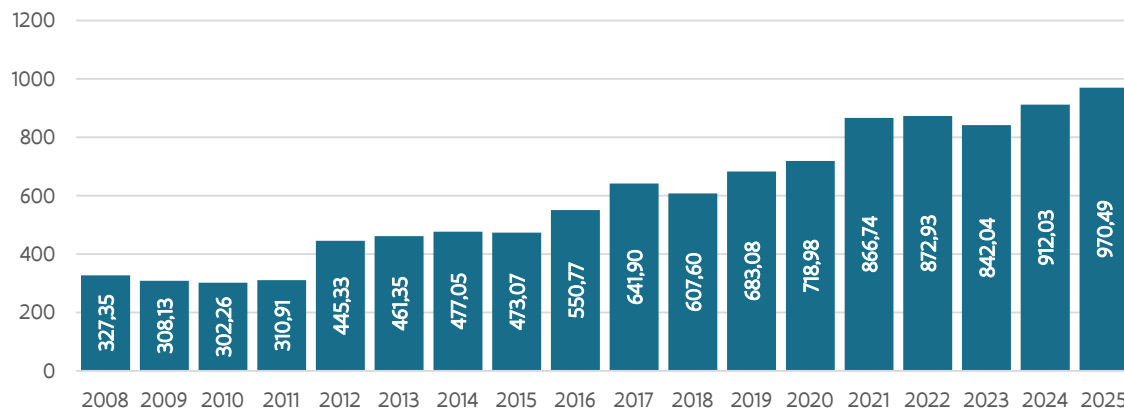
Onder programma EE wordt bij begrotingsopmaak 2025 58 miljoen meer voorzien dan bij begrotingsaanpassing 2024. De stijging situeert zich vooral bij de provisie voor O&O&I die in juni 2025 nog niet herverdeeld was.

Tabel 35 geeft het budget 2024 na begrotingsaanpassing en het initieel budget 2025 per kredietlijn weer. De kredietlijnen worden inhoudelijk gerangschikt ⁷⁴.

Figuur 30 toont de evolutie van de kredieten voor het wetenschaps- en innovatiebeleid uit het begrotingsprogramma wetenschappelijk onderzoek - excellentie voor alles, van 2008 tot 2025BO. Deze figuur dient **omzichtig geïnterpreteerd** te worden omwille van de fluctuaties in de machtigingen van het FWO die op hun beurt het gevolg zijn van meerjarige oproepen (EOS, Odysseus, infrastructuur, ...), die in het ene jaar plaatsvinden en budgettair vastgelegd worden en dan wegvallen in de volgende jaren tot er een nieuwe oproep plaatsvindt. Ook eenmalige investeringen die in een bepaald jaar plaatsvinden spelen een rol, want die vallen het daaropvolgende jaar weer weg.

⁷⁴ Onder programma EE/ET worden kredietlijnen besproken uit programma EB 'Provisies' en programma EF/TF 'Innovatie'. Historisch werden ze meegenomen onder programma EE. Om de vergelijking met vorige Speurgidsen te waarborgen en om historische tijdslijnen te kunnen doortrekken worden ze hier ook onder programma EE/TE opgenomen. Bovendien werden de middelen vastgelegd onder de O&O provisie in oktober 2018 later reeds verdeeld hoewel ze in de begroting nog onder de algemene provisie onder programma EB werden voorzien.

Figuur 37 Middelen voor het wetenschaps- en innovatiebeleid uit het programma Wetenschappelijk onderzoek – Excellentie voor alles (PROG EE) 2008-2025BO (miljoen euro)

B. Het FWO in detail

Het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek (FWO) verwerft de meeste middelen binnen dit programma, in totaal 468 miljoen euro. Voor haar **werking** krijgt FWO bij begrotingsopmaak 2025 22,8 miljoen euro. Deze kredietlijn wordt gecategoriseerd als wetenschappelijke en technologische dienstverlening (W&T) en niet als O&O-middelen. De andere kredietlijnen voor FWO worden wel gelabeld als O&O en deze **onderzoeksmiddelen** bedragen in totaal 445 miljoen euro.

De onderzoeksmiddelen van het FWO zijn onder te verdelen in **vier pijlers**: fundamenteel onderzoek, strategisch basisonderzoek ⁷⁵, klinisch wetenschappelijk onderzoek en onderzoeksinfrastructuur (zie Tabel 34).

⁷⁵ SBO betreft een financieringskanaal voor kwalitatief hoogwaardig op lange termijn gericht onderzoek dat het opbouwen van wetenschappelijke of technologische capaciteit beoogt die de basis vormt voor economische en/of maatschappelijke toepassingen en waarvoor om deze te realiseren een vervolgonderzoek nodig is.

Tabel 34 Overzicht van de onderzoeksmiddelen van het FWO per pijler bij begrotingsopmaak 2025, in miljoen euro

	2024 DEF	2025BO
Pijler 1: Fundamenteel Onderzoek	290,3	311,9
Mandaten	110,3	111,6
Onderzoeksprojecten	180	200,3
Excellence of Science programma (EOS)		
Pijler 2: Strategisch Basisonderzoek	93,7	93,4
SBO	45,1	44
Circulaire economie	1,5	1,5
Innovatie in de landbouw-en voedingssector	4,9	4,9
SB-beurzen	42,2	43
Pijler 3: Klinisch Wetenschappelijk onderzoek	20,2	20,6
Toegepast Biomedisch Onderzoek (TBM)	14	14,4
Fundamenteel klinische mandaten (FKM)	6,2	6,2
Pijler 4: Onderzoeksinfrastructuur	66,2	19,2
Middelzware en zware infrastructuur	28	
International Research Infrastructures (IRI) (vervangt ESFRI en Big Science sinds 2018) (cf. lijn extra middelen infra tabel)		
Vlaamse Supercomputer (VSC)	6,5	6,6
Infrastructuurmiddelen (recurrente opstapmiddelen sinds 2020)	10	10
Extra middelen onderzoeksinfrastructuur (éénmalig toegekend in de jaren 2021, 2022, 2023, 2024) + jaarlijkse index	21,7	2,6
FWO Werking	19,3	22,8
FWO Werking	19,3	22,8
Totaal	489,7	467,9

De middelen voor FWO dalen in 2025 t.o.v. 2024. Deze daling is geen besparing maar het gevolg van het feit dat binnen FWO wordt gewerkt met meerjarige oproepen die in het jaar van de oproep vastlegging van middelen vereist maar in de volgende jaren niet meer. Zo vond in 2024 de tweejaarlijkse oproep middelzware en zware infrastructuur plaats. Wat dus in dat jaar vastleggingsmiddelen vereiste maar niet meer in 2025.

Tabel 35 Kredietlijnen 2024 (begrotingsaanpassing) en 2025 (initieel) van het programma “Wetenschappelijk onderzoek – Excellentie voor alles” (kredieten in miljoen euro)

	O&O		W&T		WIB	
Omschrijving	2024	2025	2024	2025	2024	2025
FWO Fundamenteel Onderzoek	285,40	311,92	0,00	0,00	285,40	311,92
FWO Strategisch Basisonderzoek	93,71	93,43	0,00	0,00	93,71	93,43
FWO investeringen (middellzware en bijzondere onderzoeksinfrastructuur	61,46	19,20	0,00	0,00	61,46	19,20
FWO Klinisch Wetenschappelijk Onderzoek	20,25	20,63	0,00	0,00	20,25	20,63
FWO - werking	0,00	0,00	18,13	22,78	18,13	22,78
1. Totaal FWO	460,82	445,18	18,13	22,78	478,95	467,96
BOF: subsidie voor de universiteiten	228,98	233,19	0,00	0,00	228,98	233,19
BOF: Methusalem-programma	21,61	22,01	0,00	0,00	21,61	22,01
BOF: tenure track-stelsel aan de universiteiten	10,91	11,11	0,00	0,00	10,91	11,11
2. Totaal BOF	261,50	266,30	0,00	0,00	261,50	266,30
ECOOM	4,49	4,53	0,00	0,00	4,49	4,53
Kenniscentrum Data en Maatschappij	0,00	0,00	0,75	0,76	0,75	0,76
Cofinanciering Steunpunt Duurzaam Materialenbeheer	0,23	0,23	0,00	0,00	0,23	0,23
3. Totaal beleidsrelevant onderzoek	4,71	4,76	0,75	0,76	5,46	5,52

	O&O		W&T		WIB	
Omschrijving	2024	2025	2024	2025	2024	2025
Subsidies voor het instituut voor Tropische geneeskunde (ITG)	5,59	5,69	0,00	0,00	5,59	5,69
Vlerick Business School	0,84	0,85	0,00	0,00	0,84	0,85
Orpheus Instituut	0,77	0,78	0,00	0,00	0,77	0,78
Antwerp Management School (AMS)	0,43	0,44	0,00	0,00	0,43	0,44
4. Totaal instellingen voor post-initieel onderwijs	7,62	7,76	0,00	0,00	7,62	7,76
IOF - Industrieel Onderzoeksfonds Vlaanderen	61,65	62,71	0,00	0,00	61,65	62,71
Subsidie aan de Interfacediensten bij de Associaties	0,00	0,00	6,85	6,97	6,85	6,97
5. Totaal Kennistransfer	61,65	62,71	6,85	6,97	68,50	69,68
Plantentuin Meise	15,07	15,51	0,00	0,00	15,07	15,51
Plantentuin Meise investeringssubsidies (FFEU)	5,00	0,05	0,00	0,00	5,00	0,05
Beleidsagenda Artificiële Intelligentie – Onderzoeksluik	9,70	9,69	4,40	4,29	14,10	13,98
Beleidsagenda Cybersecurity – Onderzoeksluik	8,98	8,99	0,59	0,59	9,58	9,58
Subsidie aan het Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ)	8,47	8,67	0,00	0,00	8,47	8,67
Subsidie aan het Vlaams Instituut voor de Zee voor investeringsuitgaven (VLIZ)	3,13	1,13	0,00	0,00	3,13	1,13
Subsidie aan de Koninklijke Vlaamse Academie van België voor Wetenschappen en Kunsten (KVAB)	1,17	1,18	0,00	0,00	1,17	1,18
Subsidie aan de Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde in Antwerpen (KMDA)	1,18	1,20	0,00	0,00	1,18	1,20
Alamire foundation (onderzoek muzieklevens Lage Landen, middeleeuwen tot 1800)	0,99	1,01	0,00	0,00	0,99	1,01
6. Totaal domeinspecifiek fundamenteel en strategisch basisonderzoek	53,68	47,43	4,99	4,88	58,68	52,31
Europese universiteiten	4,75	0,00	0,00	0,00	4,75	0,00
Uitgaven in het kader van internationale wetenschappelijke samenwerking	0,14	0,14	0,00	0,00	0,14	0,14
Subsidies in het kader van internationale wetenschappelijke en innovatiesamenwerking	1,28	1,38	0,00	0,00	1,28	1,38
Subsidie aan UNESCO voor de ondersteuning van het Vlaams UNESCO-Trustfonds wetenschappen	1,30	1,31	0,00	0,00	1,30	1,31
Subsidie aan het Europacollege voor United Nations University (UNU) in het kader van het programma Regionale Integratiestudies	1,04	1,05	0,00	0,00	1,04	1,05
7. Totaal internationalisering	8,50	3,87	0,00	0,00	8,50	3,87

	O&O		W&T		WIB	
Omschrijving	2024	2025	2024	2025	2024	2025
Actieplan "Menselijk kapitaal voor Wetenschap, Technologie en Innovatie	0,00	0,00	6,12	6,23	6,12	6,23
8. Omkadering Jonge onderzoekers (OJO)	0,00	0,00	6,12	6,233	6,12	6,233
VARIO - werking en toelagen	0,00	0,00	0,31	0,31	0,31	0,31
VLIR	0,00	0,00	0,12	0,12	0,12	0,12
9. Adviesraad	0,00	0,00	0,43	0,43	0,43	0,43
Fonds voor de programmatie van het wetenschapsbeleid	0,00	0,00	0,31	0,00	0,31	0,00
Uitgaven m.b.t. de conceptie, voorbereiding en uitvoering van acties met betrekking tot wetenschap en innovatie	0,00	0,00	1,07	1,08	1,07	1,08
10. Beleidsevaluaties	0,00	0,00	1,39	1,08	1,39	1,08
Open Science (FOSB)	0,00	0,00	1,39	4,73	1,39	4,73
Fris-onderzoekruimte	0,00	0,00	1,44	2,50	1,44	2,50
Bevordering van de Vlaamse informatiemaatschappij in het kader van de Lissabon-strategie	0,00	0,00	21,56	2,36	21,56	2,36
11. Onderzoeksinfrastructuur (niet-FWO)	0,00	0,00	25,87	9,59	25,87	9,59
12. Provisie O&O (bij dep WEWIS)	13,33	79,74	0,00	0,00	13,33	79,74
Totaal	869,00	917,76	43,02	52,72	912,03	970,49

C. BOF

De tweede grootste begrotingspost onder programma EE/TE is de basissubsidie voor BOF. De *Bijzondere Onderzoeksfondsen (BOF)* aan de universiteiten krijgen in totaal 261,5 miljoen euro toegewezen.

Voor de financiering van het fundamenteel onderzoek kunnen de universiteiten immers beschikken over twee grote financieringsbronnen, met name het FWO en het BOF. Beide bronnen zijn in principe complementair en de toekenning van de middelen gebeurt bij het FWO op basis van *interuniversitaire competitie* (tussen onderzoekers van de vijf universiteiten samen) en bij het BOF op basis van *intra-universitaire competitie* (tussen onderzoekers binnen één universiteit). Op die manier kunnen de Vlaamse universiteiten hun onderzoeksbeleid zelf vorm geven, rekening houdend met de wettelijke kaders die de randvoorwaarden vormen.

Conform de regelgeving op het BOF legt de Vlaamse Regering *drie types van overheidsbijdragen* vast voor de Bijzondere Onderzoeksfondsen:

- de basistoelage voor de Bijzondere Onderzoeksfondsen;
- de middelen die bestemd zijn voor de financiering van tenure track-mandaten (hierna tenure track-financiering genoemd);
- de middelen die bestemd zijn voor de Methusalem-financiering (laat Vlaamse universiteiten toe toponderzoekers een zevenjarige financiering toe te kennen).

De *basistoelage* BOF bedraagt in totaal 233,19 miljoen euro bij begrotingsopmaak 2025. Dit is een stijging ten opzichte van begrotingsaanpassing 2024 met 4,2 miljoen euro.

Het krediet voor het *tenure track-stelsel* blijft bij begrotingsopmaak 2025 nagenoeg constant t.o.v. BA 2024, nl. 11,11 miljoen euro (10,91 miljoen euro in 2024BA). Door de invoering van het tenure track-stelsel krijgen een beperkt aantal uitmuntende postdoctorale onderzoekers de mogelijkheid om op het niveau van docent gedurende vijf jaar zelfstandig onderzoek te verrichten. Na een positieve evaluatie kunnen deze personen zonder vacature onmiddellijk worden aangesteld als ZAP-kader.

Voor de kredietlijn voor het *Methusalem-programma* wordt 22,01 miljoen euro vastgelegd bij begrotingsopmaak 2025. Dit budget blijft constant t.o.v. BA 2024 (21,61 miljoen euro). Het Methusalem-programma richt zich op het behoud van wetenschappelijk talent door het toekennen van langetermijnfinanciering aan excellente Vlaamse onderzoekers. Het gaat hier om ad personam toegekende excellentiefinanciering.

D. Beleidsrelevant onderzoek

Onder programma EE wordt ook beleidsrelevant onderzoek gefinancierd. Meer concreet gaat het over de budgetten voor cofinanciering van het steunpunt Circulaire Economie en de subsidie aan het Expertisecentrum Onderzoek en Ontwikkelingsmonitoring (ECOOM). Het steunpunt Duurzaam Materialenbeheer, de voorganger van het steunpunt Circulaire Economie, werd opgericht samen met het beleidsdomein Omgeving voor de periode 2017-2021. Na evaluatie werd een nieuwe oproep gelanceerd.

In 2018 werd ECOOM geëvalueerd en op de Vlaamse regering van 5 april 2019 werd de nieuwe samenwerkingsovereenkomst ECOOM 2019-2023 goedgekeurd. Sinds 2021 zijn ECOOM en STORE geïntegreerd tot één steunpunt. Bij begrotingsopmaak 2025 werd een budget van 4,5 miljoen euro voorzien.

Sinds 2020 worden er middelen voorzien voor het nieuwe Kenniscentrum Data en Maatschappij. In 2020 waren deze middelen afkomstig van de opstap voor de beleidsagenda Artificiële Intelligentie. Vanaf 2021 is er een eigen kredietlijn. De middelen blijven consistent, nl 756.000 euro.

E. Postinitieel onderwijs

De middelen voor het postinitieel onderwijs blijven relatief constant op 7,8 miljoen euro in 2025 ten opzichte van de 7,6 miljoen euro bij begrotingsaanpassing 2024.

F. Kennistransfer

Onder kennistransfer vallen de subsidie aan de interfacediensten bij de associaties, de middelen voor het Industrieel Onderzoeksfonds (IOF) en de subsidie aan de Alamire foundation.

De middelen voor 'kennistransfer' bedragen bij begrotingsopmaak 2025 63,7 miljoen euro, dit is een lichte stijging t.o.v begrotingsaanpassing 2024 (62,6 miljoen euro).

G. Domeinspecifiek fundamenteel en strategisch basis onderzoek

Onder de categorie domeinspecifiek fundamenteel onderzoek vallen de middelen voor Plantentuin Meise, KMDA, KVAB en VLIZ. Bijkomend vallen hieronder ook de middelen voor de beleidsagenda's artificiële intelligentie en cybersecurity - onderdeel onderzoeksluik.

H. Internationalisering

De middelen voor internationalisering bedragen bij begrotingsopmaak 2025 3,87 miljoen euro.

I. Andere

Vervolgens zijn er nog enkele specifieke kredietlijnen die apart vermeld worden, namelijk Omkadering Jonge Onderzoekers (OJO), VARIO, beleidsevaluaties en uitgaven voor (digitale) onderzoeksinfrastructuur (Lissabon strategie).

De provisie O&O via het departement WEWIS bedroeg bij begrotingsopmaak 2025 79,74 miljoen euro. Deze provisie zal doorheen het jaar 2025 een toewijzing kennen.

1.4 Programma 'Innovatie' (PROG EF/TF): 818,7 miljoen euro

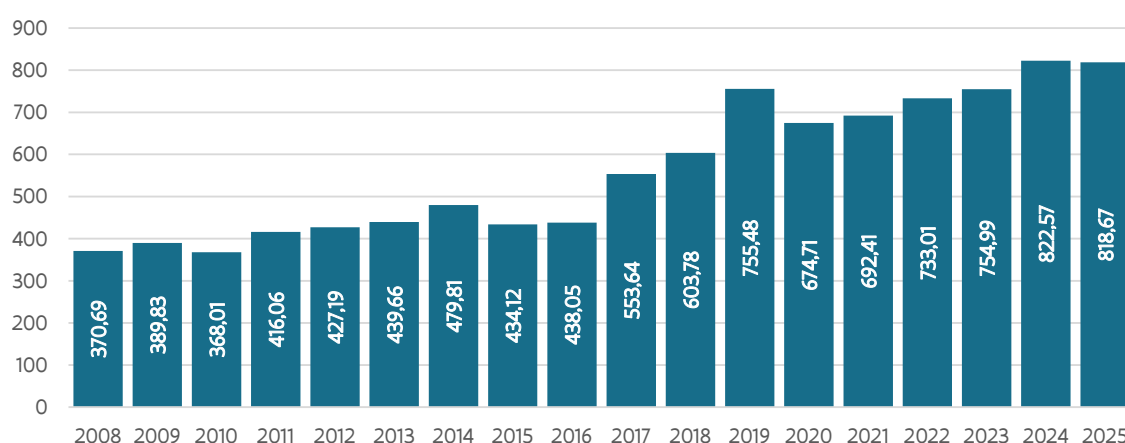
A. Evolutie van het programma

Het programma "Innovatie" versterkt het technologisch basisonderzoek en genereert zo extra kennis gericht op het bedrijfsleven. Daarnaast wordt meer technologische innovatie in de Vlaamse bedrijven beoogd.

Om stand te houden in de huidige competitieve globale economie moeten bedrijven voortdurend streven naar verbeterde of nieuwe diensten, producten en processen. De ontwikkeling en verwerving van technologie speelt hierbij een cruciale rol.

Figuur 31 toont de evolutie van de kredieten voor het wetenschaps- en innovatiebeleid uit het begrotingsprogramma 'Innovatie' van 2008 tot 2025BO. Het budget voor programma EF/TF is bij begrotingsopmaak 2025 licht afgenomen ten opzichte van begrotingsaanpassing 2024 met 5 miljoen euro.

Figuur 38 Middelen voor het wetenschaps- en innovatiebeleid uit het programma Innovatie (PROG EF/TF) 2008-2025BO (miljoen euro)

Tabel 36 geeft het detail van de uitgaven binnen dit programma.

Tabel 36 Kredietlijnen 2024 (begrotingsaanpassing) en 2025 (begrotingsopmaak) van het programma “Innovatie” (kredieten in miljoen euro)

Omschrijving	O&O		W&T		WIB (O&O + W&T)	
	2024	2025BO	2024	2025BO	2024	2025BO
I. Via Departement WEWIS	388,83	386,49	0,00	1,30	388,83	387,07
Subsidie aan imec vzw	147,71	155,40	0,00	0,00	147,71	155,40
Investerings imec vzw	2,00	2,00	0,00	0,00	2,00	2,00
Dotatie aan VITO	63,82	64,95	0,00	0,00	63,82	64,95
Dotatie aan VITO voor de financiering van de referentietaken	8,62	8,35	0,00	0,00	8,62	8,35
Investerings VITO	16,00	0,00	0,00	0,00	16,00	0,00
Subsidie aan VIB	86,38	87,97	0,00	0,00	86,38	87,97
Investerings VIB	2,00	0,00	0,00	0,00	2,00	0,00
Subsidie aan Flanders Make	53,97	54,94	0,00	0,00	53,97	54,94
Regeneratieve geneeskunde	3,30	3,36	0,00	0,00	3,30	3,36
Energyville	3,56	3,62	0,00	0,00	3,56	3,62
NAVO-onderzoek en innovatie voor wetenschappelijke, industriële of technologische ontwikkeling inzake veiligheid en defensie	1,47	1,47	0,00	0,00	1,47	1,47
Toelage aan ILVO	0,00	4,41	0,00	1,20	0,00	5,62
II. Via Fonds Innoveren en Ondernemen bij VLAIO	417,44	413,52	16,31	17,31	433,75	430,83
Bedrijfssteun onderzoek en bedrijfsteun ontwikkeling	214,79	210,90	0,00	0,00	214,79	210,90
Bedrijfssteun Clusters	82,55	82,55	0,00	0,00	82,55	82,55
Moonshot klimaat	20,00	20,00	0,00	0,00	20,00	20,00
Bedrijfssteun COOCK (Collectief O&O en Collectieve kennisverspreiding)	9,60	9,60	0,00	0,00	9,60	9,60
Bedrijfssteun innovatiemandaten	5,90	5,90	0,00	0,00	5,90	5,90
Beleidsagenda Cybersecurity (SC) - luik implementatie	8,40	8,40	0,00	0,00	8,40	8,40
Beleidsagenda Artificiële intelligentie (AI) - luik implementatie	7,50	7,50	0,00	0,00	7,50	7,50

	O&O		W&T		WIB	
Omschrijving	2024	2025BO	2024	2025BO	2024	2025BO
Actieplan: Artificial Intelligence / Cybersecurity	0,00	0,00	2,65	2,65	2,65	2,65
Toekennen van specialisatiebeurzen en doctoraatsbeurzen in het kader van het Baekeland-programma	16,80	16,80	0,00	0,00	16,80	16,80
Wetenschappelijk en technologisch onderzoek met landbouwkundig doel	10,30	11,30	0,00	0,00	10,30	11,30
Bevordering van technologietransfer en onderzoek door instellingen van hoger onderwijs (TETRA)	12,59	12,59	0,00	0,00	12,59	12,59
Vastleggingsmachtiging voor projecten op initiatief van de bedrijven en innovatie samenwerkingverbanden	4,36	4,62	0,00	0,00	4,36	4,62
Proeftuinen: City of Things & Industrie 4.0	3,60	3,60	0,00	0,00	3,60	3,60
Programma Innovatieve overheidsopdrachten (PIO)	2,78	2,78	0,00	0,00	2,78	2,78
VZW Team bedrijfstrajecten	0,00	0,00	6,16	6,28	6,16	6,28
Impulsprogramma Ruimtevaart	0,46	0,46	0,00	0,00	0,46	0,46
Circulaire economie	3,50	3,50	0,00	0,00	3,50	3,50
Landbouw – inkomstenoverdracht AION – ILVO	2,50	2,50	0,00	0,00	2,50	2,50
Landbouw – universiteiten en hogescholen	2,50	2,50	0,00	0,00	2,50	2,50
Kennisdiffusie Hogescholen	0,00	0,00	7,50	8,38	7,50	8,38
STEM	3,00	3,00	0,00	0,00	3,00	3,00
PILBO (innovatieve overheidsopdrachten lokale besturen en overheden)	1,00	1,00	0,00	0,00	1,00	1,00
<i>Provisie voor investeringen in O&O en bedrijfsleven</i>	5,32	4,03	0,00	0,00	5,32	4,03
III. Via Agentschap Landbouw en Visserij	0,00	0,00	0,00	0,15	0,00	0,15
Toelage aan EV ILVO voor de door de EU-verplichte datacollectie en adviestaken der ondersteuning van het EU-visserijbeleid	0,00	0,00	0,00	0,15	0,00	0,15
Totaal	806,27	800,00	16,31	18,67	822,57	818,67

Het programma EF bevat kredietlijnen van het Departement WEWIS, kredietlijnen vanuit VLAIO en ook een kredietlijn van het agentschap Landbouw en Visserij.

B. Kredietlijnen vanuit het departement WEWIS

De **subsidie aan imec** bevat de subsidie aan imec en bijkomende investeringsmiddelen. De totale middelen voor imec stijgen tot bijna 155 miljoen euro. De totale **toelage aan VIB** bedragen 88 miljoen euro. De totale **toelage aan VITO** bedraagt 73 miljoen euro. De **subsidie aan Flanders Make** bedraagt bij begrotingsopmaak 2025 55 miljoen euro. Sinds de fusie van het departement EWI, het departement WSE en het departement LV tot het beleidsdomein WEWILS, zijn er binnen het beleidsdomein WEWILS 5,77 miljoen euro voorzien voor ILVO.

C. Kredietlijnen vanuit het Fonds Innoveren en Ondernemen bij VLAIO

Binnen het Fonds Innoveren en Ondernemen bij VLAIO zijn volgende O&O-l-ondersteuningsinstrumenten onder gebracht.

Onderzoeksprojecten

De focus in onderzoeksprojecten ligt op het opbouwen van nieuwe kennis en het uitvoeren van hoog-risico onderzoek dat op termijn de basis vormt voor nieuwe of verbeterde producten, processen of diensten. De delen in het project die onderzoeksactiviteiten omvatten krijgen een basissteunpercentage van 50% en de delen die ontwikkeling omvatten krijgen een basissteunpercentage van 25%. Toeslagen voor kleine ondernemingen (20%), middelgrote ondernemingen (10%) en samenwerking (10%) kunnen daar bovenop komen. Het maximale steunpercentage is evenwel beperkt tot 60%.

Ontwikkelingsprojecten

In ontwikkelingsprojecten ligt de focus op de ontwikkeling van een volledig nieuw of beduidend vernieuwend (verbeterd) product, proces, dienst of concept; dat op eerder korte termijn een belangrijke impact heeft op de prestaties van het bedrijf. Het basissteunpercentage bedraagt 25%. Toeslagen voor kleine ondernemingen (20%), middelgrote ondernemingen (10%) en samenwerking (10%) kunnen daar bovenop komen. Het maximale steunpercentage is beperkt tot 50%.

Baekeland-mandaten

Met Baekeland-mandaten wil het Agentschap Innoveren & Ondernemen individuele onderzoekers de kans bieden een doctoraat uit te voeren in nauwe samenwerking met het bedrijfsleven. We voorzien in cofinanciering van de personeels- en werkingskosten die gepaard gaan met de projectuitvoering.

Bij het Baekeland-mandaat is enerzijds een Vlaams bedrijf betrokken; het bedrijf bepaalt de strategische oriëntatie van het project en zorgt voor cofinanciering. Anderzijds staat een Vlaamse universiteit in voor de begeleiding naar en de toekenning van een doctoraat volgens de gangbare kwaliteitsnormen.

Innovatiemandaten

De Innovatiemandaten (IM) zijn een steuninstrument voor postdoctorale onderzoekers die verder basisonderzoek willen uitvoeren in nauwe samenwerking met het bedrijfsleven, met het oog op een transfer van resultaten naar hetzij een bestaand bedrijf, hetzij een nieuw op te richten spin-off bedrijf met een industriële activiteit in Vlaanderen.

TETRA

TETRA staat open voor onderzoeksgroepen van Vlaamse hogescholen en Vlaamse universiteiten, die actief bezig zijn met praktijkgericht onderzoek. TETRA-projecten beogen om in 2 jaar tijd recent beschikbare kennis (nieuwe technologie, recent afgewerkt onderzoek of bestaande kennis uit een ander domein of andere sector) te vertalen naar bruikbare innovatieve concepten of prototypes die nieuwe marktopportunities bieden aan een collectief van ondernemingen en/of non profit organisaties. De resultaten zijn gericht op economische valorisatie en hebben eventueel ook een maatschappelijke impact.

COOCK-projecten

De doelstelling van het programma Collectief O&O en Collectieve Kennisverspreiding (COOCK) is het valoriseren van (basis)onderzoeksresultaten door het versnellen van de introductie van technologie en/of kennis bij een ruime groep ondernemingen. COOCK-projecten zijn steeds opgebouwd uit 2 onafhankelijke, maar onderling verbonden delen. Deel A is gericht op toepassingsgerichte kennisopbouw, vertaalonderzoek en kennisverspreidingsactiviteiten om de onderzoeksresultaten over te dragen naar ondernemingen uit de doelgroep. Het tweede deel (deel B) is een bundeling van alle onderneming-specifieke projecten waarbij de ontwikkelde technologie of gegenereerde kennis uit deel A in een onderneming-specifieke context geëvalueerd/geanalyseerd/toegepast wordt.

Landbouw- of LA-trajecten

Het doel van LA-trajecten is om vanuit een concrete vraag van een collectief van ondernemingen uit de primaire land- en tuinbouwsector, onderzoekers van Vlaamse universiteiten en hogescholen, onderzoeksinstituten en erkende praktijkcentra, te ondersteunen om innovatieve oplossingen aan te bieden die op korte termijn toegepast kunnen worden en resulteren in zichtbare veranderingen met een duidelijke (economische) meerwaarde voor de ruime doelgroep (primaire sector en eventueel de toeleverings- en/of de verwerkende industrie).

Het grootste budget binnen het programma gaat naar **bedrijfssteun onderzoek**, namelijk 210,9 miljoen euro.

De middelen voor **Landbouwkundig Onderzoek**, **Baekelandprogramma**, **proeftuinen**, **COOCK**, de **Innovatiemandaten**, **innovatief aanbesteden** en **TETRA** blijven gelijk.

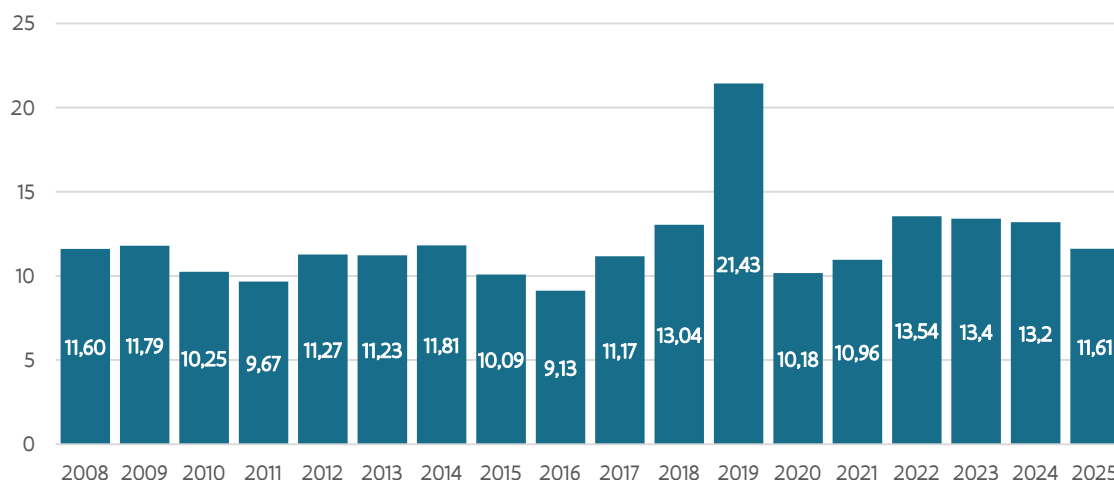
1.5 Programma 'Wetenschapscommunicatie' (PROG EG/TL): 11,6 miljoen euro

A. Evolutie van het programma

De algemene beleidslijnen voor het programma "Wetenschapscommunicatie" zijn het stimuleren van wetenschapsvoorlichting en -communicatie. Via wetenschapsvoorlichting wordt getracht het maatschappelijk draagvlak van het wetenschappelijk en technologisch innovatiebeleid in Vlaanderen te versterken. Evenzeer wordt ingezet op het STEM-beleid. Het programma valt onder het beheer van het Departement EWI.

Figuur 32 toont de evolutie van de kredieten van 2008 tot 2025. Bij begrotingsopmaak 2025 bedraagt het budget 11,6 miljoen euro.

Figuur 39 Middelen voor het wetenschaps- en innovatiebeleid uit het programma Wetenschapscommunicatie (PROG EG/TL) 2008-2025BO (miljoen euro)

B. Wetenschapscommunicatie

Tabel 37 toont hoe het budget verspreid is over vijf basisallocaties.

De belangrijkste structurele partners van het Departement EWI voor popularisering van wetenschap zijn stichting Flanders Technology International (FTI), de expertisecellen wetenschapscommunicatie bij de associaties en de Society Roger Van Overstraete (RVO).

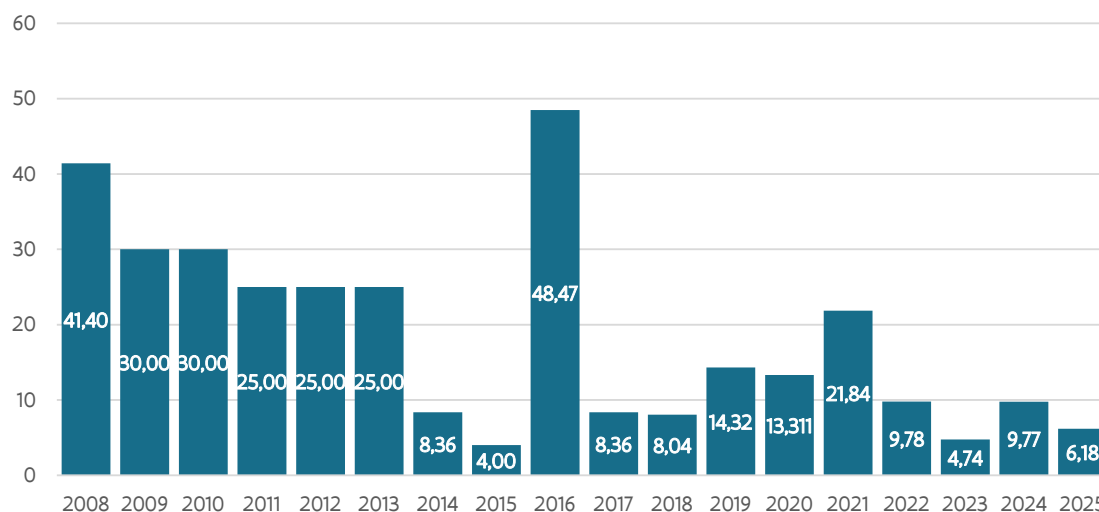
Tabel 37 Kredietlijnen 2024 (begrotingsaanpassing) en 2025(begrotingsopmaak) van het programma Wetenschapscommunicatie (kredieten in miljoen euro)

Omschrijving	O&V		W&T		WIB	
	2024	2025BO	2024	2025BO	2024	2025BO
Popularisering van wetenschap, techniek en technologische innovatie	0,00	0,00	0,01	0,01	0,01	0,01
Subsidie aan de stichting Flanders Technology International (FTI)	0,00	0,00	5,03	5,11	5,03	5,11
Subsidie aan Society Roger Van Overstraete (RVO)	0,00	0,00	0,84	0,85	0,84	0,85
Subsidies allerhande met betrekking tot de bekendmaking van het wetenschapsbeleid en het wetenschappelijk onderzoek aan structurele partners	0,00	0,00	2,60	2,55	2,60	2,55
Subsidies voor de expertisecellen voor de popularisering van wetenschap, techniek en technologische innovatie in de schoot van de associaties	0,00	0,00	2,28	2,32	2,28	2,32
Bekendmaking van het wetenschapsbeleid en het wetenschappelijk onderzoek aan structurele partners	0,00	0,00	0,77	0,77	0,77	0,77
Vlaamse AI academie (VAIA)			1,10		1,10	
Amai! (AI burgerparticipatie)			0,57		0,57	
Totaal	0,00	0,00	13,19	11,61	13,19	11,61

1.6 Programma 'Economie' (PROG EC/TC): 6,2 miljoen euro

A. Evolutie van het programma

Figuur 40 Middelen voor het wetenschaps- en innovatiebeleid uit het programma “duurzaam economisch weefsel, het faciliteren van ondernemerschap (prog EC) 2008-2025BO” (miljoen euro)

Figuur 33 toont de evolutie van de middelen onder programma EC. De afname van het wetenschaps- en innovatiebeleid (WIB) onder programma EC weerspiegelt de afname van de ecologiepremie over deze periode. De piek in 2016 is te verklaren door de eenmalige opstap voor investeringen in O&O en bedrijfsleven van 31,8 miljoen euro uit de 90 miljoen euro die in 2016 onder programma EC werd geplaatst.

B. Kredietlijnen in detail

Tabel 38 geeft een overzicht van de kredietlijnen onder programma EC die belangrijk zijn voor het wetenschaps- en innovatiebeleid. Dit programma valt volledig onder het beheer van VLAIO.

Vanuit het Fonds Innoveren en Ondernemen is in totaal een budget van 35,8 miljoen euro bestemd voor de ecologiepremie. Er wordt vanuit gegaan dat 20% van het budget voorzien voor de ecologiepremie gebruikt wordt voor O&O. Bij begrotingsopmaak 2025 betekent dit dat 7,2 miljoen euro vanuit de ecologiepremie als O&O beschouwd wordt.

Tabel 38 Kredietlijnen 2024 (begrotingsaanpassing) en 2025 (initieel) van het programma Economie (kredieten in miljoen euro)

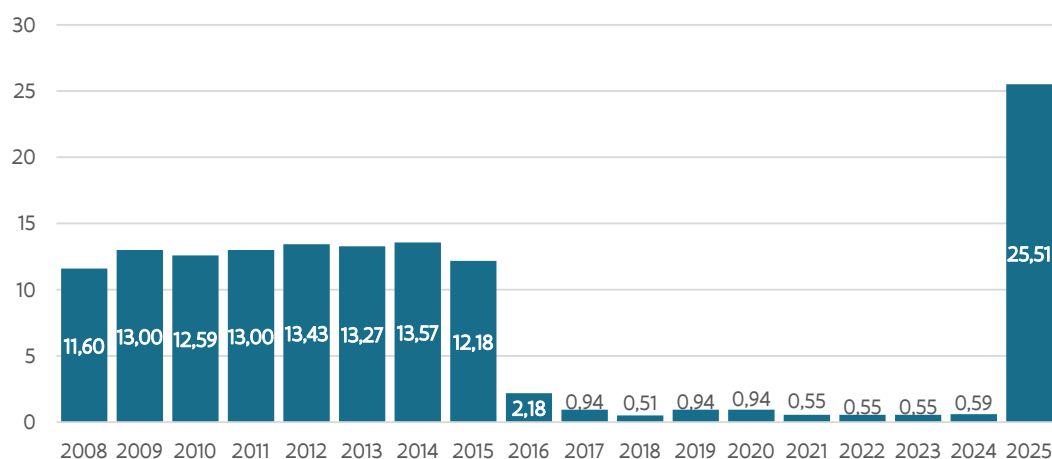
Omschrijving	O&O		W&T		WIB	
	2024	2025BO	2024	2025BO	2024	2025BO
Fonds Innoveren en Ondernemen: 20% ecologiesteun	6,65	3,05	0,00	0,00	6,65	3,05
Flanders DC	0,00	0,00	2,17	2,17	2,17	2,17
Flanders Future Tech Fund	0,45	0,46	0,00	0,00	0,45	0,46
Onderzoek ter ondersteuning van het beleid inzake toegang tot financiering en/of ondernemerschapsbevordering	0,50	0,50	0,00		0,50	0,50
TOTAAL	7,60	4,01	2,17	2,17	9,77	6,18

1.7 Programma 'Apparaat' (PROG EA/TA): 25,5 miljoen euro

A. Evolutie van het programma

Figuur 34 toont de evolutie vanaf 2008. De budgetten zijn sterk afgenomen na 2015. Dit komt doordat de werkkosten van het IWT gedeeltelijk zijn weggefallen of niet meer af te zonderen zijn door de inkanteling in het VLAIO. Er wordt enkel nog een werkkost specifiek voor de uitkering van de ex-IWT maatregelen opgenomen. Vanaf 2025 stijgen de middelen sterk. Dit is een verschuiving van de apparaatskredieten van ILVO vanuit ex-beleidsdomein Landbouw en Visserij naar het gefuseerde beleidsdomein WEWILS. Het gaat hier dus niet om een opstap van middelen voor wetenschapsbeleid maar een verschuiving.

Figuur 41 Middelen voor het wetenschaps- en innovatiebeleid uit het programma apparaat (prog EA) 2008-2025BO (miljoen euro)

B. Kredietlijnen in detail

Tabel 39 geeft een overzicht van de kredietlijnen onder programma TA relevant voor het wetenschaps- en innovatiebeleid. De middelen ter financiering van het programma "Apparaat" omvatten de middelen voor communicatie (117.000 euro) en de middelen nodig voor de werking specifiek voor de toekenning van ex-IWT maatregelen (480.000 euro). Deze kredieten blijven constant bij begrotingsopmaak 2025. Daarnaast worden de apparaatskredieten voor ILVO sinds 2025 hier ook opgenomen.

Tabel 39 Kredietlijnen 2024(begrotingsaanpassing) en 2025 (initieel) van het programma apparaat (kredieten in miljoen euro)

	O&O		W&T		WIB	
	2024BA	2025BO	2024BA	2025BO	2024BA	2025BO
EA – Departement EWI						
Communicatiebeleid	0,00	0,00	0,12	0,12	0,12	0,12
EA-VLAIO/Fonds Innoveren en Ondernemen						
VLAIO: Werking	0,00	0,00	0,48	0,48	0,48	0,48
Landbouw en Visserij						
IWA ILVO	0,00	5,29	0,00	1,32	0,00	6,61
Salarissen en toelagen voor het personeel van het IWA ILVO	0,00	14,64	0,00	3,66	0,00	18,30
Totaal programma EA	0,00	19,93	0,60	5,58	0,60	25,51

1.8 Programma 'Werk' (1,51 miljoen euro)

Tabel 40 geeft een overzicht van de kredieten voor beleidsonderzoek i.v.m. werk. Sinds de fusie van departementen EWI en WSE worden deze middelen geduid bij de O&O&I-middelen gefinancierd door WEWIS. De budgetten zijn constant ten opzicht van de vorige jaren onder het departement WSE.

Tabel 40 Kredietlijnen 2025 (initieel) van het programma TD (kredieten in miljoen euro)

	O&O	W&T	WIB
Studies en onderzoek	0,76	0,00	0,76
Steunpunt Werk	0,75	0,00	0,75
Totaal Onderzoek Werk	1,51	0,00	1,51

1.9 Programma TJ 'Landbouw en Visserij' (5,88 miljoen euro) en TG 'VLAM' (0,60 miljoen euro)

De Vlaamse Wetenschappelijke instelling (VWI) ILVO en het VLAM behoren sinds de fusie tot het beleidsdomein WEWILS en worden in tegenstelling tot voorgaande jaren opgenomen in dit deel. De middelen die onder de oude ex-EWI programma's vallen werden hierboven reeds besproken. De overige budgetten worden getoond in Tabel 41.

Tabel 41 Kredietlijnen 2025 (initieel) voor de programma's TJ en TG (kredieten in miljoen euro)

	O&O	W&T	WIB
ILVO			
EV ILVO (FONDS VOOR LANDBOUW EN VISSERIJ)	0,39	0,10	0,48
Toelage aan EV ILVO – Economisch onderzoek duurzame landbouw	0,48	0,12	0,60
Versterking van het onderzoek en innovatiepotentieel	0,66	0,16	0,82
EV ILVO	0,86	0,21	1,07
Praktijkcentra land- en tuinbouw	2,33	0,58	2,91
VLAM			
Subsidie aan het EVA Vlaams Promotie-Centrum voor Agro- en Visserijmarketing (VLAM)	0,00	0,00	0,60
Totaal	4,70	1,78	6,48

1.10 Totaal budget beleidsdomein WEWILS: 1,840 miljard euro

Figuur 35 en Tabel 42 tonen de verdeling van de vastgelegde middelen voor het wetenschaps- en innovatiebeleid van het beleidsdomein WEWILS over de verschillende programma's:

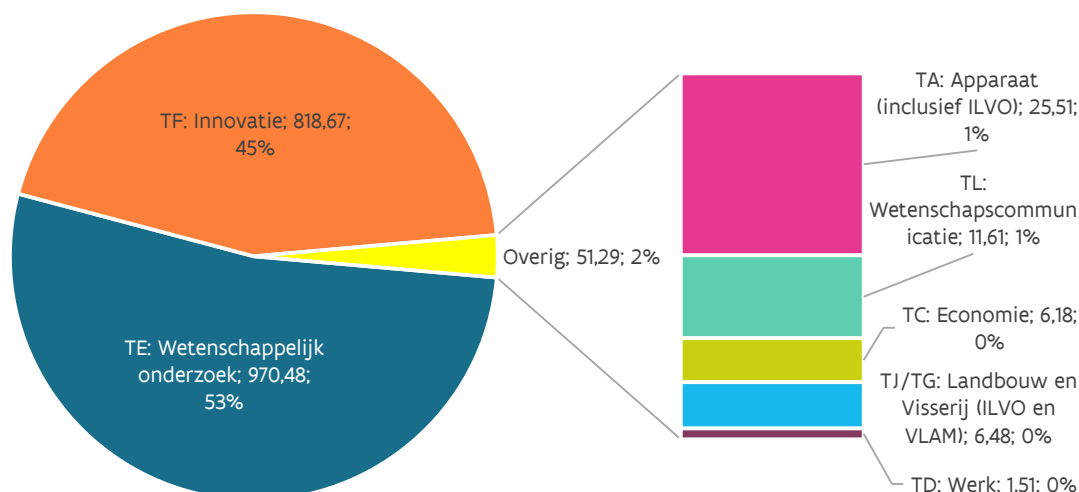
Van het totale budget maakt het programma TE ruim de helft uit (53%), opgeteld met het programma EF ligt dit aandeel rond de 97%.

Tabel 42 Verdeling van de middelen voor het wetenschaps- en innovatiebeleid begrotingsopmaak 2025 in het beleidsdomein WEWILS (miljoen euro)

	O&O	O&V	W&T	WIB
TE: Wetenschappelijk onderzoek	922,64	0,00	47,84	970,48
TF: Innovatie	806,29	0,00	12,38	818,67
TL: Wetenschapscommunicatie	0,00	0,00	11,61	11,61
TC: Economie	4,01	0,00	2,17	6,18
TA: Apparaat (inclusief ILVO)	19,93	0,00	5,58	25,51
TD: Werk	1,51	0,00	0,00	1,51
TJ/TG: Landbouw en Visserij (ILVO en VLAM)	4,70	0,00	1,78	6,48
Totaal	1759,08	0,00	81,36	1.840,44

Grafisch geeft dit het volgende.

Figuur 42 Procentuele verdeling van de middelen voor het wetenschaps- en innovatiebeleid 2025 (initieel) van het beleidsdomein WEWILS over de begrotingsprogramma's, bedragen in miljoen euro en %

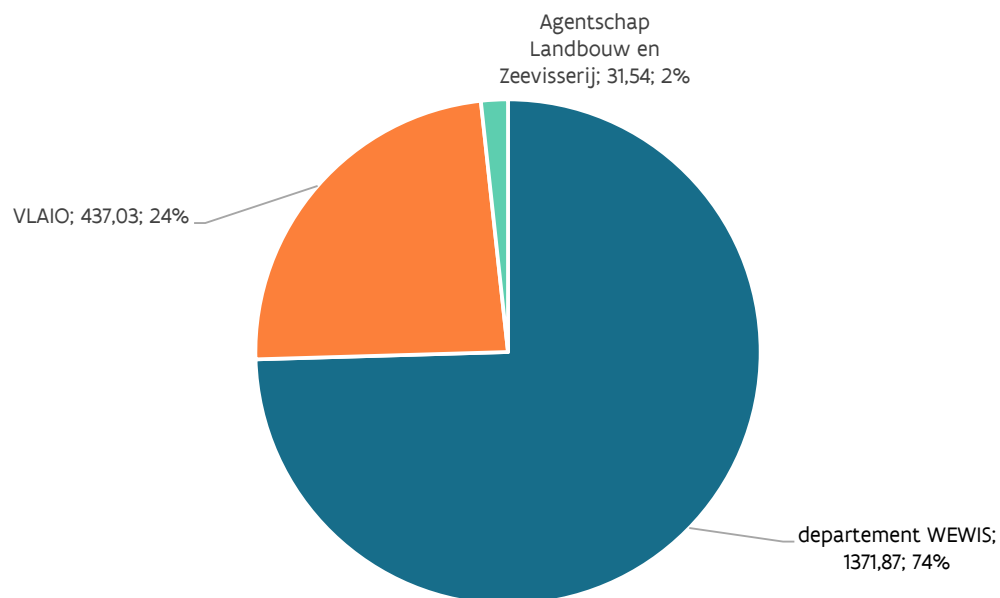

Hergroepering van de middelen voor het wetenschaps- en innovatiebeleid binnen het beleidsdomein WEWILS over de verantwoordelijke overheidsinstanties **Departement WEWIS**, het **Vlaams Agentschap Innoveren en Ondernemen** en het **Agentschap Landbouw en Zeevisserij** geeft het volgend beeld in Tabel 43.

Tabel 43 Verantwoordelijkheid voor de begrotingsmiddelen voor het wetenschaps- en innovatiebeleid 2025, initieel in het beleidsdomein EWI (in miljoen euro) voor departement, VLAIO en ILVO

	O&O	O&V	W&T	WIB
Departement WEWIS	1.309,47	0,00	60,87	1.370,34
TE: Wetenschappelijk onderzoek	922,64	0,00	47,84	970,48
TF: Innovatie	386,49	0,00	1,20	387,69
TL: Wetenschapscommunicatie	0,00	0,00	11,61	11,61
TC: Economie	0,46	0,00	0,00	0,46
TA: Apparaat	0,00	0,00	0,12	0,12
TD: Werk	1,51	0,00	0,00	1,51
VLAIO	417,07	0,00	19,96	437,03
TF: Innovatie	413,52	0,00	17,31	430,83
TC: Economie	3,55	0,00	2,17	5,72
TA: Apparaat	0,00	0,00	0,48	0,48
Agentschap Landbouw en Zeevisserij	24,64	0,00	6,91	31,54
TJ: Landbouw en Visserij	4,70	0,00	1,18	5,88
TF: Innovatie	0,00	0,00	0,15	0,15
TA: Apparaat	19,93	0,00	4,98	24,91
TK: VLAM	0,00	0,00	0,60	0,60
Totaal	1.759,08	0,00	81,36	1.840,44

Figuur 43 Procentuele verdeling van de begrotingsmiddelen voor het W&I-beleid over de verantwoordelijke entiteiten Departement WEWIS, VLAIO en Agentschap Landbouw en Zeevisserij (budget in miljoen euro; 2025BO)

2. Wetenschapsbeleid gefinancierd door het beleidsdomein Onderwijs en Vorming

Het beleidsdomein Onderwijs en Vorming is inzake wetenschapsbeleid in de eerste plaats de financierder van de **werkingsuitkeringen voor de universiteiten en hogescholen**.

Met onder meer deze werkingsmiddelen financieren de *universiteiten* hun driedelige opdracht onderwijs, onderzoek en maatschappelijke dienstverlening. Bij conventie wordt geacht 25% van die middelen bestemd te zijn voor onderzoek.

De *hogescholen* financieren met hun werkingsmiddelen hun driedelige opdracht van onderwijs, maatschappelijke dienstverlening en projectmatig wetenschappelijk onderzoek. Voor die laatste opdracht krijgen ze een aparte dotatie via het beleidsdomein Onderwijs en Vorming.

Daarnaast financiert het beleidsdomein ook de **aanvullende werkingsmiddelen en andere toelagen** aan de universiteiten en aan 'gelijkgestelde' instellingen.

Al deze kredietlijnen zitten vervat in het begrotingsprogramma "Financiering van het Hoger Onderwijs" van het beleidsdomein OV.

We zoomen even in op de **financiering van de Vlaamse universiteiten**⁷⁶. Die werken hun eigen onderwijs- en onderzoeksbeleid uit binnen het raamwerk aan wetgeving dat met betrekking tot het hoger onderwijs binnen de Vlaamse Gemeenschap van toepassing is.

De Vlaamse universiteiten beschikken daartoe over **vier belangrijke geldstromen**:

1. De zogeheten **1ste geldstroom**: de eerste geldstroom bestaat uit toelagen van de Vlaamse overheid en vormt de basisfinanciering. Deze toelagen dragen bij tot de dekking van de gewone uitgaven voor onderwijs, onderzoek, maatschappelijke en wetenschappelijke dienstverlening, de financiering van de investeringen, de afbetaling van leningen en de administratie van de instelling, met inbegrip van de roerende uitrustingen. Deze geldstroom is afkomstig uit het beleidsdomein Onderwijs en Vorming.
2. De **2de geldstroom**: deze geldstroom is bedoeld voor fundamenteel onderzoek en wordt op competitieve basis toegekend. Universiteiten en aspirant bursalen kunnen er projectgeld en beurzen mee aanvragen voor onderzoek dat op zich niet streeft naar directe toepassingen. De middelen worden steeds op competitieve basis toegewezen. Deze competitie situeert zich intra- of interuniversitair en kan zich richten op verschillende niveaus van onderzoek. De gelden zijn beschikbaar voor alle disciplines van het wetenschappelijk onderzoek. De 2de geldstroom omvat een aantal belangrijke financieringsbronnen, waaronder het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek – Vlaanderen (FWO) en de Bijzondere Onderzoeksfondsen (BOF). De middelen die het FWO ter beschikking stelt, worden verdeeld op basis van interuniversitaire competitie, terwijl de middelen voor de Bijzondere Onderzoeksfondsen subsidies (aan de universiteiten) zijn die (over de universiteiten) verdeeld worden op basis van een aantal vaste criteria en vervolgens binnen de universiteit intern worden toegekend op basis van intra-universitaire competitie. Zoals hoger toegelicht zijn deze middelen afkomstig van het Beleidsdomein EWI.
3. De **3de geldstroom**: de derde geldstroom is die voor toegepast wetenschappelijk onderzoek. Samen met of op vraag van bedrijven, overheden of particulieren gaan wetenschappers op zoek naar interessante toepassingen of innovaties. Het betreft voornamelijk de middelen voor de Industriële Onderzoeksfondsen (IOF) en de middelen die de universiteiten verwerven vanuit VLAIO en vanuit Europese fondsen.
4. De **4de geldstroom**: onder de vierde geldstroom verstaan we de samenwerking met de privésector, inclusief de wetenschappelijke dienstverlening. Dit laatste staat naast het academisch onderwijs en

⁷⁶ Voor meer details over de financiering van het hoger onderwijs, zie het Verslag over de financiële toestand en de evolutie van het personeelsbestand van het hoger onderwijs in 2024.

het wetenschappelijk onderzoek als derde grote opdracht ingeschreven in de Codex Hoger Onderwijs. Deze geldstroom omvat:

- a. **Contractonderzoek met de privésector.** Universiteiten sluiten met organisaties en bedrijven contracten af waarin wordt vastgelegd dat de universiteit tegen een financiële tegenprestatie onderzoek uitvoert voor deze organisatie of dit bedrijf.
- b. **Onderzoek met de privésector met overheidssteun.** Met Baekeland-mandaten wil het VLAIO individuele onderzoekers de kans bieden een doctoraat uit te voeren in nauwe samenwerking met het bedrijfsleven. Het VLAIO voorziet in cofinanciering van de personeels- en werkingskosten die gepaard gaan met de projectuitvoering. Bij het Baekeland-mandaat is enerzijds een Vlaams bedrijf betrokken dat de strategische oriëntatie bepaalt van het project en zorgt voor cofinanciering. Anderzijds staat een Vlaamse universiteit in voor de begeleiding naar en de toekenning van een doctoraat volgens de gangbare kwaliteitsnormen.
- c. **Wetenschappelijke dienstverlening (zonder contract).** Wetenschappelijke dienstverlening omvat alle prestaties ten behoeve van derden, tegen vergoeding geleverd door de diensten van de universiteit of hieraan verbonden personen in uitoefening van hun opdracht aan de universiteit en die voortvloeien uit aan de universiteit aanwezige kennis, resultaten van wetenschappelijk onderzoek of technologie. Deze prestaties worden zonder contract uitgevoerd of rangschikken zich binnen langlopende raamovereenkomsten.
- d. **Valorisatie onderzoeksresultaten.** Valorisatie of 'technologie' transfer is de terbeschikkingstelling van (intellectuele) eigendomsrechten op universitaire kennis door verkoop of het verlenen van de toestemming tot het gebruik ervan, aan derden (waaronder overheid en bedrijven). Op die manier wordt aan derden toegestaan deze kennis verder te ontwikkelen tot een product (in de ruimste zin van het woord) dat vervolgens wordt gecommercialiseerd, al dan niet door dezelfde partner

Bovenop deze vier geldstromen zijn er nog de '**andere opbrengsten verbonden aan onderwijs, onderzoek en dienstverlening**'. De financiële bijdrage van de overheid is niet de enige inkomstenbron van de universiteiten. Andere bronnen zijn o.a. de inschrijvingsgelden van studenten, de huuropbrengsten van de sociale sector, de opbrengsten van studentenrestaurants en de opbrengsten van boeken en cursussen. Onderstaand worden voor het jaar 2024 deze vier geldstromen geduid.

Het **aantal studenten onder diplomacontract** bij de universiteiten steeg in 2024 **tot 149.848 studenten**. De personeelskosten van de universiteiten stegen in 2024 met 4,03% ten opzichte van 2023. De geaggregeerde personeelstewerkstelling bedroeg op 1/2/2024 30.419 VTE's. De aantallen waren als volgt verdeeld over de personeelscategorieën - Zelfstandig (ZAP) en assisterend (AAP) academisch personeel: 5.678 VTE - Integratiekader onderwijzend personeel (IK OP): 360 VTE - Wetenschappelijk personeel (WP): 14.273 VTE - Administratief en technische personeel (ATP): 9.966 VTE - Integratiekader administratief en technisch personeel (IK ATP): 141 VTE.

Tabel 44 Overzicht van de geldstromen Hoger Onderwijs voor 2024 (in euro)

		Budget	% in totaal	% in 4 geldstromen
		in 2024		
A.	Opbrengsten verbonden aan onderwijs, onderzoek en dienstverlening	3.331.395.347	82%	99%
	A.1. Overheidstoelagen en subsidies - basisfinanciering (1ste geldstr)	1.440.744.600	41%	48%
	A.1.1. Werkingsuitkeringen	1.354.798.125		
	A.1.2. Uitkeringen DGOS	177.415		
	A.1.3. Investeringsuitkeringen	45.623.950		
	A.1.4. Sociale toelagen	30.359.491		
	A.1.5. Andere overheidstoelagen en subsidies	9.785.620		
	A.2. Overheidsbijdrage fundamenteel basisonderzoek (2de geldstr)	460.276.480	13%	15%
	A.2.1. BOF	261.499.001		
	A.2.2. IUAP	18.908.353		
	A.2.3. FWO	179.847.748		
	A.2.4. IWT: bench fee (specialisatiebeurzen)	21.379		
	A.3. Overheidsbijdragen toegepast wetenschappelijk onderzoek (3de geldstr)	711.880.167	20%	24%
	A.3.1. Federale overheid excl. IUAP	52.342.802		
	A.3.2. Vlaamse Gemeenschap	338.816.222		
	A.3.2.1. Ministerie Vlaamse Gemeenschap	78.401.520		
	A.3.2.2. IWT	97.495.341		
	A.3.2.3. IOF	60.872.954		
	A.3.2.4. Andere intermediaire organisaties	54.208.109		
	A.3.2.5. Andere bijdragen Vlaamse Gemeenschap	34.307.347		
	A.3.3. Steden en provincies	5.730.993		
	A.3.4. Internationale organen	303.211.405		
	A.3.4.1. Europese Unie	242.124.837		
	A.3.4.2. Internationale instellingen	15.946.225		
	A.3.4.3. Andere buitenlandse overheden	1.647.004		

		Budget	% in totaal	% in 4 geldstromen
		in 2024		
	A.3.5. Andere overheidsbijdragen toegepast wetenschappelijk onderzoek	11.778.746		
A.4.	Contractonderzoek met de privé - sector en wet. dienstverlening (4de geldstroom)	378.276.220	11%	13%
	A.4.1. Contractonderzoek met de privé – sector	158.547.009		
	A.4.2. Contractonderzoek met de privé - sector met overheidssteun	25.393.459		
	A.4.3. Wetenschappelijke dienstverlening (zonder contract)	15.493.240		
	A.4.4. Valorisatie onderzoeksresultaten	178.842.512		
A.5.	Andere opbrengsten verbonden aan onderwijs, onderzoek en dienstverlening	340.217.880	10%	
	A.5.1. Reguliere inschrijvingsgelden	138.623.013		
	A.5.2. Andere inschrijvingsgelden	31.862.069		
	A.5.3. Huuropbrengsten sociale sector	31.632.564		
	A.5.4. Opbrengsten studentenrestaurants	8.501.686		
	A.5.5. Opbrengsten boeken en cursussen	520.540		
	A.5.6. Andere	129.078.007		
B.	Waardewijziging projecten in uitvoering	13.170.328	0%	
C.	Geproduceerde vaste activa	0	0%	
D.	Giften, schenkingen en legaten	29.932.346	1%	
E.	Andere bedrijfsopbrengsten	156.146.100	4%	
	Totaal 4 geldstromen	2.991.177.467		
	Totaal alle opbrengsten	3.530.644.121		

Bron: Verslag over de financiële toestand en de evolutie van het personeelsbestand van het hoger onderwijs in 2024; <https://data-onderwijs.vlaanderen.be/documenten/bestanden/financi%C3%ABle-toestand-en-evolutie-personeelsbestand-hoger-onderwijs.pdf>

Voor het vervolg van deze Speurgids gaan we niet verder in op deze vier geldstromen maar spitsen we ons enkel toe op de globale middelen die vanuit het beleidsdomein Onderwijs en Vorming ter beschikking worden gesteld voor het wetenschapsbeleid.

Vanuit het **Beleidsdomein Onderwijs en Vorming** is ruim **2,7 miljard euro** voorzien voor wetenschapsbeleid bij begrotingsopmaak 2025 (zie Tabel 45). Deze middelen zijn onder te verdelen in de drie rubrieken O&O, O&V en W&T (zie inleiding bij Deel 2).

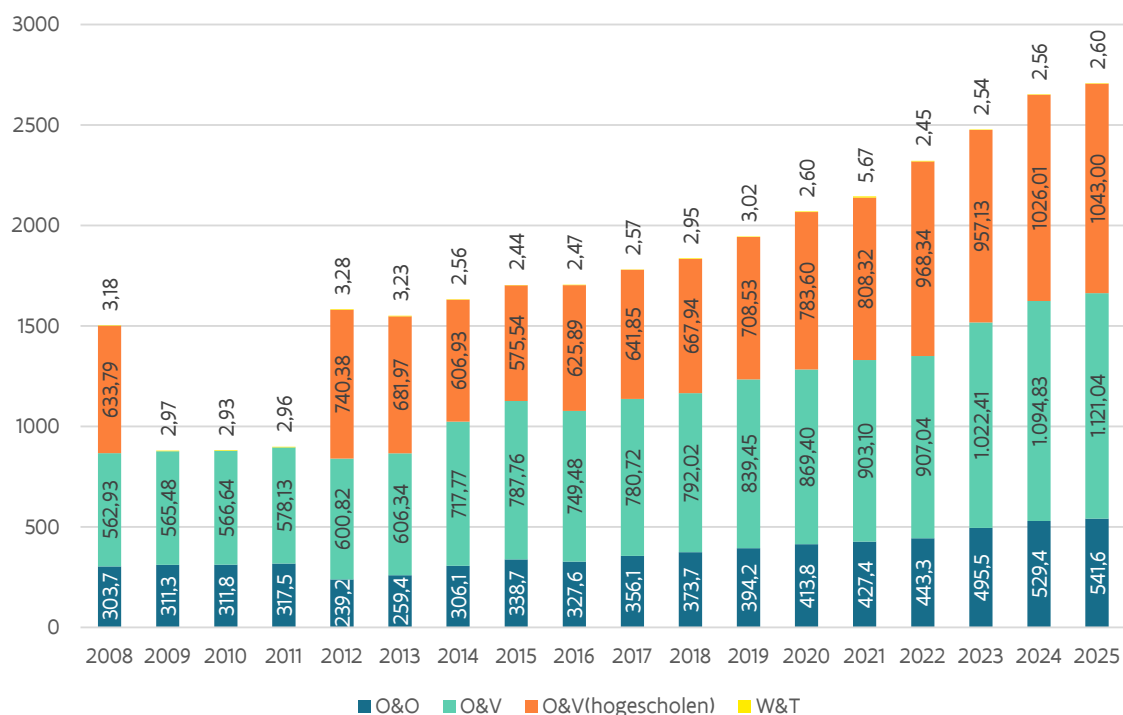
Het aandeel van de O&O-uitgaven daarin is bijna 541 miljoen euro. Het voornaamste onderdeel van deze 541 miljoen euro wordt gevormd door **25% van de werkingsuitkeringen en gelijkaardige uitkeringen aan universiteiten, die bij conventie worden beschouwd als O&O-middelen**. De werkingsuitkeringen van de universiteiten bedragen in 2025 1,264 miljard euro waarvan dus 25% of 316 miljoen euro als O&O-kredieten gelabeld worden.

De middelen voor wetenschapsbeleid nemen toe ten opzichte van de definitieve begroting 2024. Figuur 37 somt de kredietlijnen op van het wetenschapsbeleid uit het beleidsdomein OV.

Bij begrotingsopmaak 2025 is de basisfinanciering van de universiteiten onderhevig aan een aantal wijzigingen:

- Indien de opgenomen studiepunten binnen een bepaald onderwijsdeelbudget met meer dan 2% stijgen (of afnemen) ten opzichte van de referentiepunten stijgen (of dalen) ook de onderwijsdeelbudgetten met 2% per jaar. De volledige impact van de toekenning van de kliks bedraagt ruim 37 miljoen euro.
- Er worden voor begrotingsjaar 2025 verschillende groepspaden toegekend voor een totaal bedrag van 4,6 miljoen euro.

Figuur 44 Middelen voor het wetenschapsbeleid uit het beleidsdomein OV (in miljoen euro)

Tabel 45 Kredietlijnen 2024 (BA) en 2025BO (initieel) voor het wetenschapsbeleid van het beleidsdomein Onderwijs en Vorming (kredieten in miljoen euro)

	O&O		O&V		W&T		WIB	
Omschrijving	2024	2025	2024	2025	2024	2025	2024	2025
1. Universiteiten								
Werkingsuitkeringen 5 universiteiten	308,49	316,00	925,48	947,99	0,00	0,00	1.233,97	1.263,99
Aanvullende onderzoeksmiddelen aan universiteiten ter ondersteuning integratie academisch gerichte hogeschoolopleidingen	117,72	121,31	0,00	0,00	0,00	0,00	117,72	121,31
Toelagen studentenvoorzieningen voor het hoger onderwijs	16,53	16,70	49,58	50,11	0,00	0,00	66,11	66,82
Kapitaaloverdrachten voor onroerende investeringen universitair onderwijs	0,18	0,19	0,53	0,56	0,00	0,00	0,71	0,75
Bijdrage wettelijke en conventionele werkgeversbijdragen universiteiten	9,28	9,33	27,83	28,00	0,00	0,00	37,11	37,33
Investeringen hoger onderwijs	9,21	9,72	27,62	29,16	0,00	0,00	36,83	38,88
Aanvullende werkingsmiddelen hoger onderwijs in Brussel	2,58	2,60	7,73	7,80	0,00	0,00	10,31	10,40
Kapitaaloverdrachten voor onroerende investeringen ITG	11,24	11,66	33,73	34,98	0,00	0,00	44,97	46,64
Subsidiëring open hoger onderwijs	0,19	0,19	0,56	0,57	0,00	0,00	0,75	0,76
Toelage associaties	0,16	0,16	0,49	0,49	0,00	0,00	0,65	0,65
2. Hogescholen								
Werkingsuitkering 13 hogescholen	0,00	0,00	1026,01	1043,00	0,00	0,00	1.026,01	1.043,00
Praktijkgericht Wetenschappelijk Onderzoek (PWO)	35,77	36,05	0,00	0,00	0,00	0,00	35,77	36,05
3. Andere gelijkgestelde instellingen								
Subsidie verleend aan het Instituut voor Tropische Geneeskunde 'Prins Leopold' in Antwerpen (ITG)	3,18	3,20	9,54	9,61	0,00	0,00	12,71	12,81
Werkingsmiddelen Vlaamse autonome Hogere Zeevaartschool	1,49	1,48	4,47	4,45	0,00	0,00	5,96	5,93

	O&O		O&V		W&T		WIB	
Omschrijving	2024	2025	2024	2025	2024	2025	2024	2025
Subsidie aan de Vrije Universiteit Brussel ten behoeve van het Instituut voor Europese Studiën (IES)	0,58	0,58	1,74	1,75	0,00	0,00	2,32	2,34
Subsidie aan de Vlerick Business School	0,55	0,55	1,65	1,66	0,00	0,00	2,19	2,21
Subsidie aan de Universiteit Antwerpen ten behoeve van het Instituut voor Joodse Studies (IJS)	0,05	0,05	0,16	0,16	0,00	0,00	0,21	0,21
Subsidie aan de Antwerp Management School	0,28	0,29	0,85	0,86	0,00	0,00	1,13	1,14
Subsidie aan de Evangelische Theologische faculteit en de faculteit Protestantse Godsgeleerdheid	0,26	0,26	0,78	0,79	0,00	0,00	1,05	1,05
Investeringsmiddelen en eigenaarsonderhoud Hogere Zeevaartschool	0,05	0,05	0,15	0,15	0,00	0,00	0,19	0,19
Subsidie aan de Universiteit Antwerpen ten bate van het Instituut voor Ontwikkelingsbeleid en Beheer (IOB)	0,65	0,65	1,94	1,96	0,00	0,00	2,59	2,61
4. Financiering van beleidsondersteunend onderzoek vanuit OV								
OV: Kwaliteit van onderwijs - Toetsen en proeven	2,74	1,68	0,00	0,00	0,00	0,00	2,74	1,68
OV: Kwaliteit van onderwijs - Internationaal vergelijkend onderzoek	2,65	2,67	0,00	0,00	0,00	0,00	2,65	2,67
OV: Kwaliteit van onderwijs - Beleids- en praktijkgericht onderzoek en evaluatie	3,85	3,84	0,00	0,00	0,00	0,00	3,85	3,84
OV: Kwaliteit van onderwijs - Steunpunt centrale toetsen	1,70	2,37	0,00	0,00	0,00	0,00	1,70	2,37
Werkingsuitkering aan de Nederland-Vlaamse Accreditatie Organisatie (NVAO)	0,00	0,00	0,00	0,00	2,56	2,60	2,56	2,60
TOTAAL (exclusief werkmiddelen voor hogescholen; opgenomen in verdere analyse van het W&I beleid)	529,36	541,59	1.094,83	1.121,04	2,56	2,60	1.626,75	1.665,23
TOTAAL (inclusief hogescholen)	529,36	541,59	2.120,84	2.164,04	2,56	2,60	2.652,76	2.708,23

3. Wetenschapsbeleid gefinancierd door de zes andere beleidsdomeinen

Het wetenschapsbeleid in de andere beleidsdomeinen omvat de wetenschappelijke beleidsinitiatieven waarvoor de bevoegdheid bij de beleidsdomeinen zelf ligt en die erop gericht zijn het eigen beleid wetenschappelijk te ondersteunen en gestalte te geven. Opnieuw worden de middelen weergegeven in de drie categorieën O&O, O&V en W&T (zie inleiding bij Deel 2). Een evolutie van het wetenschaps- en innovatiebudget per beleidsdomein is weergegeven in Tabel 46.

Tabel 46 Middelen voor wetenschapsbeleid van de andere beleidsdomeinen 2025 initieel (in miljoen euro)

	O&O	O&V	W&T	WIB
Omgeving	25,54	0,00	29,88	39,02
Cultuur, Jeugd en Media	8,42	0,00	26,88	35,06
Kanselarij, Bestuur, Buitenlandse Zaken en Justitie	0,62	0,00	2,92	3,53
Welzijn, Volksgezondheid en Gezin	2,85	0,00	11,78	14,64
Mobiliteit en Openbare Werken	0,99	0,00	10,37	11,36
Financiën en Begroting	0,00	0,00	0,49	0,49
Totaal	38,42	0,00	82,32	104,10

A. Kanselarij, Bestuur, Buitenlandse Zaken en Justitie (KBBJ): 3,53 miljoen euro

Bij begrotingsopmaak 2025 is er vanuit het departement Kanselarij en Bestuur een wetenschapsbudget van 3,53 miljoen euro voorzien. Hieronder valt de Vlaamse Statistische Autoriteit en de nieuwe studiedienst.

B. Financiën en Begroting (FB): 0,49 miljoen euro

In het beleidsdomein FB is een wetenschapsbudget van 0,49 miljoen euro voorzien voor ondersteuning van beleidsvoorbereidende capaciteit. Dit wordt volledig beschouwd als W&T.

C. Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (WVG): 14,64 miljoen euro

In 2025 is er vanuit WVG een budget van 14,65 miljoen euro voorzien voor wetenschapsbeleid, waarvan 2,85 miljoen voor O&O. WVG financiert de subsidies voor de erkende centra voor menselijke erfelijkheid, de Koninklijke Academie voor Geneeskunde en subsidies voor epidemiologisch onderzoek en indicatorenverzameling. Ook Kind en Gezin en het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap voorzien een luik wetenschappelijk onderzoek binnen de eigen begroting. Bovendien financiert WVG onderzoek naar welzijn, volksgezondheid en gezin en onderzoek in het kader van armoedebeleid.

D. Cultuur, Jeugd en Media (CJM): 35,06 miljoen euro

In totaal voorziet het beleidsdomein CJM bij begrotingsopmaak 2025 voor 35,06 miljoen euro aan middelen voor het wetenschapsbeleid, waarvan 6,81 miljoen voor O&O. Het grootste gedeelte van dit budget is voor de basisdotatie aan VRT waarvan 20,2 miljoen euro beschouwd wordt als W&T. Verder steunt het beleidsdomein de Vlaamse wetenschappelijke instelling KMSKA (12 miljoen euro), en zijn er middelen voorzien voor wetenschappelijk onderzoek.

E. Mobiliteit en Openbare Werken (MOW): 11,36 miljoen euro

Een budget van ruim 11,36 miljoen euro is in 2025 voorzien voor financiering van het wetenschapsbeleid, waarvan bijna 1 miljoen euro voor O&O. MOW financiert mobiliteitsstudies, mobiliteitsconvenants, onderzoek over havenmateries, uitgaven voor het Waterbouwkundig Laboratorium en Hydrologisch onderzoek, en onderzoek uit het Vlaams Infrastructuurfonds (VIF). Vanaf 2019 wordt Xperta ondersteund. Met Xperta bundelt het departement de expertise die verspreid zat over verschillende diensten binnen één website en naar één aanspreekpunt (voor meer info zie: <https://overheid.vlaanderen.be/nieuws/departement-mobiliteit-en-openbare-werken-bundelt-technische-expertise>)

F. Omgeving (OMG): 39 miljoen euro

Sinds 1 april 2017 vormen de vroegere departementen Leefmilieu, Natuur en Energie (LNE) en Ruimte Vlaanderen (RV) het nieuwe departement Omgeving. Bij begrotingsopmaak 2025 wordt door het departement Omgeving een budget van 39 miljoen euro vastgelegd voor wetenschap en innovatie.

Het departement Omgeving financiert onderzoek en andere wetenschappelijke activiteiten vanuit de algemene begroting en het MINA-fonds (Fonds voor Preventie en Sanering inzake Milieu en Natuur). Het programma Toegepast Wetenschappelijk Onderzoek Leefmilieu of het TWOL-programma zorgt voor afstemming tussen de onderzoeksprojecten van de diverse afdelingen van Leefmilieu, Natuur en Energie, de Vlaamse openbare instellingen VLM, VMM en OVAM en het Vlaams Wetenschappelijk Instituut INBO (Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek).

4. Totaal: 'Horizontaal Begrotingsprogramma Wetenschaps- en Innovatiebeleid' F59F77 (exclusief werkingsuitkeringen Hogescholen)

Het Horizontaal Begrotingsprogramma Wetenschaps- en Innovatiebeleid (HBPWIB) is het wetenschaps- en innovatiebeleid gefinancierd door de volledige Vlaamse overheid (zie Tabel 47). Het wetenschaps- en innovatiebeleid gefinancierd door WEWILS en OV vormen daarvan de hoofdmoot. Vooral voor het O&O beleid is het beleidsdomein WEWILS de belangrijkste financier (75%). Het beleidsdomein OV financiert 23% van het O&O-beleid en de andere beleidsdomeinen 2%.

Tabel 47 Aandeel van de drie financiers in het Horizontaal Begrotingsprogramma Wetenschaps- en innovatiebeleid (HBPWIB) bij begrotingsopmaak 2025 (miljoen euro en procentueel)

	O&O	O&V	W&T	totaal WIB
Wetenschaps- en innovatiebeleid vanuit het beleidsdomein WEWILS	1.752,80	0,00	87,64	1.840,44
	75,14%	0,00%	50,74%	50,75%
Wetenschapsbeleid vanuit het beleidsdomein OV (zonder werkingsuitkeringen Hogescholen)	541,59	1.121,04	2,60	1665,23
	23,22%	100,00%	1,50%	45,92%
Wetenschapsbeleid vanuit de andere beleidsdomeinen	38,18	0,00	82,48	120,66
	1,64%	0,00%	47,76%	3,33%
HBPWIB	2.332,57	1.121,04	172,72	3.626,33

Tabel 48 geeft een overzicht van de stijging van de middelen voor O&O vanaf 2015 tot 2025. Absoluut is het O&O budget de voorbije 10 jaar toegenomen met ruim één miljoen euro. Bij begrotingsopmaak 2025 stijgen de O&O middelen t.o.v. de begrotingsaanpassing 2024 met 2%.

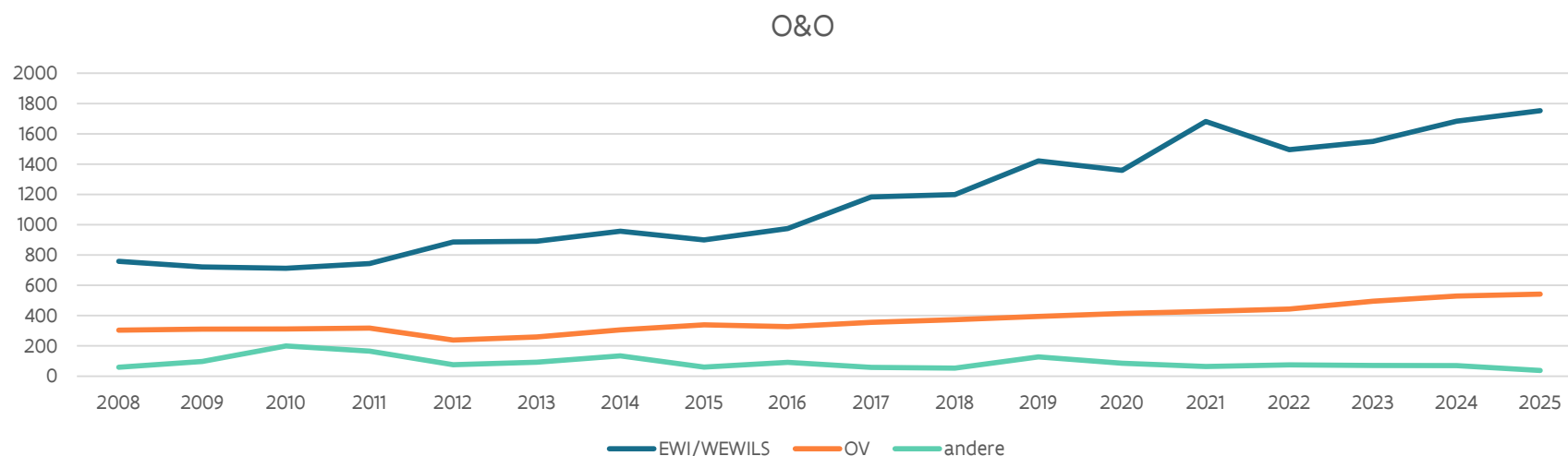
Tabel 48 Evolutie van de O&O middelen van 2015 tot 2025 (in miljoen euro)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
O&O	1.298,40	1.394,70	1.597,70	1.625,70	1.951,60	1.858,00	2.173,00	2.081,10	2.124,06	2.281,82	2.332,57

⁷⁷ Voor de analyse van horizontaal begrotingsprogramma wetenschaps- en innovatiebeleid worden de werkingsuitkeringen van de hogescholen niet meegenomen omdat we hier een historische tijdsreeks hanteren die teruggaat tot 1993. Om die reden totaliseert het WIB in deze voorstellingswijze slechts tot 3,626 miljard euro in plaats van tot 4,669 miljard.

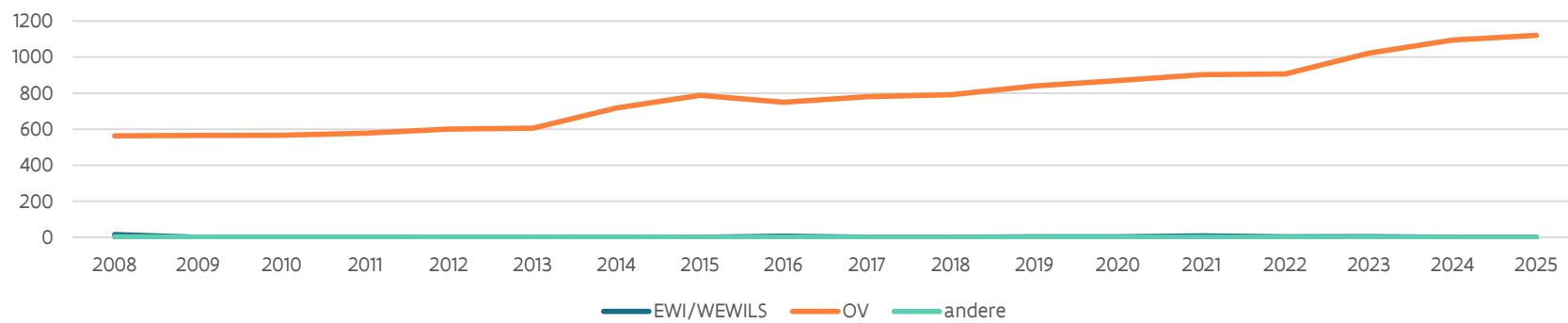
Figuur 42 geeft een overzicht van de evolutie van het wetenschaps- en innovatiebeleid per financier (beleidsdomein EWI/WEWILS, beleidsdomein OV en de andere beleidsdomeinen samen). Hieruit blijkt dat inzake O&O financiering de middelen vanuit het beleidsdomein EWI/WEWILS toenemen, terwijl de financiering voor O&O vanuit beleidsdomein OV en de andere beleidsdomeinen relatief constant blijft. In 2025 is er een daling van O&O financiering uit andere beleidsdomeinen door verschuiving van budget voor ILVO en Steunpunt Werk naar het beleidsdomein WEWILS.

Figuur 45 Evolutie van het wetenschaps- en innovatiebeleid per financier (2008 - 2025BO; in miljoen euro)⁷⁸

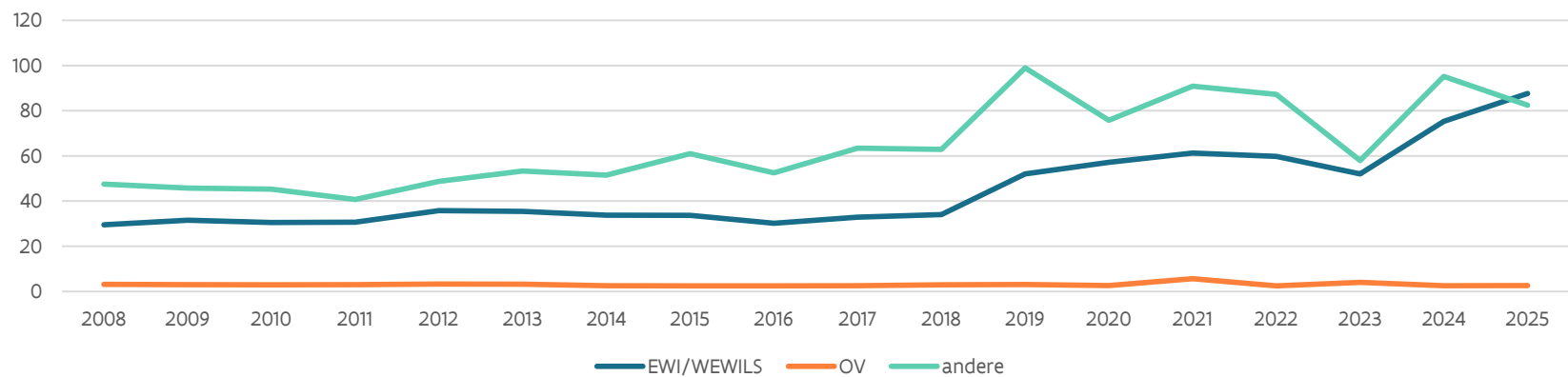

⁷⁸ EWI/WEWILS: tot 2024 gaat het om het beleidsdomein EWI, vanaf 2025 om het beleidsdomein WEWILS

O&V

W&T

WIB

